

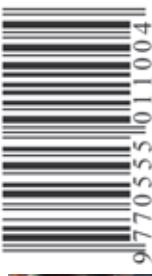
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1075-1076 Цена 90 динара 2,5 KM 1-15. јануар 2011. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

9 770555 011004

Рођење Христово -
Божић

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ДЕЦИ
О БОЖИЋУ 2011. ГОДИНЕ

ИРИНЕЈ

МИЛОШЋУ БОЖИЈОМ

ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ, МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, СА СВИМ АРХИЈЕРЕЈИМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ – СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВИМА СИНОВИМА И КЊЕРИМА НАШЕ СВЕТЕ ЦРКВЕ: БЛАГОДАТ, МИЛОСТ И МИР ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГА ИСУСА ХРИСТА, И ДУХА СВЕТОГА, УЗ РАДОСНИ БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:

МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

*А када дође пуноћа времена,
посла Бог Сина својеја...
(Гал 4,4)*

Родословом Исуса Христа, „Сина Давидова, Авраамова Сина“ (Мт 1,1), почиње, драга браћо и сестре, Јеванђеље о Христу, блага и радосна вест Божија роду људском.

Песмом анђела Божијих – „Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља“ (Лк 2,14) – на данашњи дан радосног празника Рођења Христовог испуњена су широм света сва хришћанска срца. Овај дан је за цео свет велика радост, „јер вам се данас роди Спас, Који је Христос Господ, у граду Давидову“ (Лк 2,11).

Рођење Сина Божијег јесте велика тајна љубави Божије. Никада човек није тако близак човеку као данас, на Божић. Никада одрасли и деца нису толико блиски једним другима као данас. Никада човек не осећа тако снажно потребу да се мири и близажава са другим људима као данас. Отуда је у нашем народу потреба и обичај да се на данашњи дан прашта и „мир Божији“; да се заборављају личне размирице, са жељом да се све око нас зближи и збретими у духу љубави и мира Божијег.

Анђелска песма у част Рођења Христовог јесте истинска песма која нам језгриво исказује суштину Христове поруке, садржај Његовог Јеванђеља и мисију свете Цркве, коју је Он, Оваплоћени Син Божији, основао. Слављење Бога, мир и добра воља међу људима представљају најсветији триптих божићне поруке. Славећи Бога, човек уједно уздиже и прославља себе. Проповедајући мир Божији – мир Христов, мир без страха и насиља – човек доприноси изградњи Царства Божијег на земљи. Једино добром вољом, у несебичном давању себе Богу и ближњима, може се постићи истинска људска солидарност и право заједништво у решавању свих проблема, и остварити морални и материјални напредак.

Својим доласком Христос сведочи о суштинској заједници, новој заједници неба и земље, Творца и творевине и Својим устима открива велику Тајну коју је Бог као залог унео у човека од самог његовог стварања, а она се своди на истину да најважније створење под сунцем јесте управо човек. Наравно, човек је најважнији зато што је Бог у Христу постао човек. По речима Светог Иринеја Лионског, човек је позван да буде одсај, слава, светлост Божија на земљи. То можемо схватити једино уколико Богочовека Господа Христа узмемо за праву и истинско мерило свих бића и свих збивања на нашој планети.

Свакодневно се сусрећемо са искушењима, недаћама и патњама изазваним од стране других или од нас самих – патње у нашим домовима, патње у школама, патње у градовима и селима, патње у државама и међу народима сведоче о дубокој подељености у свету, подељености која се не може превазићи људским напорима. При том, поделе иду тако дубоко да се и сама наша боголика личност дели на душу и тело, на свесно и несвесно – и тако у недоглед.

Често се учини да је неред покретач и носилац нашег друштва. Неред је, међутим, присутан само онде где је изгубљена свест о истинској мери свега и свих – а то је љубав. Управо Христос сведочи, Својим доласком у овај свет, да је љубав победила свет зла и мржње – и да га увек побеђује. Љубав је од Бога; Бог је извор свеколике љубави: „Ко не љуби, не познаје Бога, јер Бог је љубав“ (1Јн 4,8).

Рођен у јаслама у Витлејему, Христос је зауставио време у Својој Личности и око Себе – још тачније: у Себи – сабрао све оне који су жељни љубави и вечности. Јавивши се у свету, Он нам Једини доноси истинску и непролазну радост.

Рођење Христово је унело мир Божији у свет, а време повезало са вечношћу. Мир и вечност неће више никада напустити свет, без обзира на сва искушења и недаће које га могу задесити. Као носиоца Свог мира и вечности, Христос је установио Цркву Своју. Она је Стуб и Тврђава истине, брод којим сигурно пловимо у тихо пристаниште нашега спасења.

Господ кроз Цркву исцељује сваку болест и сваку немоћ људску. У њој се власпоставља склад између неба и земље, између створеног и нествореног, између венчног и временог, између духа и тела. Искељење које Господ у Цркви даје није разумљиво уколико се не схвати и не доживи као љубав Божија која се пројавила у Христу, Рођеном, Распетом, Вајкарлом и Прослављеном нас ради и нашега спасења ради. Господ љуби сваког човека, и жели да се сви људи спасу и дођу у познање истине. Он и нас позива да учествујемо у делу нашега спасења тако што ћемо Њега познати у Цркви, то јест, бити сабрани и уједињени у Цркви и, као Црква живети у њој и њоме. Мерило духовног живота на земљи јесте Црква, јер је она Тело Христово. Кроз њу нас Господ исцељује, јер жели да сви буду причасници вечног живота и вечне љубави.

Позивамо и сву нашу духовну децу широм света да никада не забораве да је Господ Цркви поверио спасење, и да је у њој дат једини истинити пут и правац којим треба да идемо. Мерило духовног живота није дато појединцима, већ се Духом Светим даје Цркви у целини, тако да се све складно и у миру Божијем усавршава.

Превечни Бог се на овај давни, први историјски Божић родио као пук сиромашак да би нас обогатио Собом, Својим божанским савршенством као вечним богатством. Тиме Он и нас и сва људска покољења учи да се не одвајамо једни од других, него да једни другима бременом носимо, да љубимо једни друге, да помажемо слабе и сиромашне, да братски делимо добра којима нас је Бог обдарио, и да тако испунимо Закон Христов и на хришћански начин остваримо своје људско призванање.

Свака деоба, раздор, непријатељство и разарање заједништва су противни су Духу Божијем и духу Цркве – јер не можемо истовремено „пити чашу Господњу и чашу демонску“; не можемо „учествовати у трпези Господњој и у трпези демонској“ (1Кор 10,21).

Божић је празник кад осећамо пуноћу доброте и милости Божије, показане према роду људском тиме што је Бог послао у свет Сина

Свога Јединороднога, Господа нашега Исуса Христа. Божанска љубав, која се чудесно показала у витлејемској пећини, пружима и све нас на овај велики дан.

Празновање Божића није просто обичај, традиција, навика, дан примања и давања дарова. Божић је дар над даровима, дан у којем се открило оно што је једино ново под сунцем, дан у којем се вечна божанска младост улила у биће неба и земље и у ограничено, пролазну људску природу, и све подмладила вечном младошћу.

На жалост, браћо и сестре, морамо признати да је наш духовни мир прилично помућен, те ни радост наша није потпуна. Она је осенчена страхом и бригом због свакодневних забивања у свету, а посебно због трагичних забивања на нашем распетом Косову и Метохији. Та забивања муте складни пој анђелске песме, и прете да мир и стрпљење претворе у неспокојство и нетрпељивост.

Нашим драгим верницима, Србима на Косову и Метохији, препоручујемо да буду истрајни, и да остану на својим огњиштима, уз своју Цркву и уз своје светиње, на земљи својих дедова и прадедова. Црква, као брижна Мати, увек је са њима, и увек ће бити са њима. Без страдања нема ни вакрење. Господ нека нам свима буде мерило и у страдањима!

Молимо вас, браћо и сестре, да светињу брака очувате; да се бринете и старајте о својој деци, а нарочито о њивом верском и моралном васпитању и образовању. Веронаука у образовном систему у нашим школама јесте велика помоћ, али није једина и нијеовољна; зато су родитељи и топли породични дом света заједница и место узрастања у меру раста висине Христове, у пуној љубави Богомладенца. Јер, вера и морал се уче најпре у родитељском дому, у породици. Уче се неосетно, исто онако како се учи и материјни језик. Бог је родитељима дао узвишену улогу да кроз рађање и васпитавање деце оплемењују свет и да га чине бољим и лепшим.

На жалост, још је увек много бракова склопљених без благослава свете Цркве; а и разведенних бракова, који су права несрћа и за нашу Цркву и за наш народ. Брак је завет пред Богом, и у исто време црквена Света Тајна. Човек нема право да раставља оно што је Бог саставио – каже Христос Господ (в. Мт 19,6).

Христово Рођење је обасјало свет светлошћу знања и Богопознанја. Његовим уласком у свет настаје почетак новог доба, крај незнажачке ере, и почетак ере Христопознања кроз Цркву коју је Он основао Својом часном Крвљу.

Овај дан се прославља доживљавањем свега што је најлепше и најузвишије. Он човека подсећа на његово двоструко порекло: небеско и земаљско; он учи човека дужностима и према небеској и према земаљској породици. Овај Дан нас опомиње да је потребно претходно се одужити Оцу Небеском и нашој небеској породици, да бисмо могли стећи благослов и срећу у земаљској породици.

Отворите срца и ви, децо наша духовна, који сте отишли у даљину и туђину, и прославите у радости Богомладенца; јер је свуда земља Господња, а Бог је свуда и на сваком месту. У Цркви Христовој, у овој светој богочовечанској заједници, славимо са свима вама заједно, радосне божићне празнике и нисмо далеко једни од других.

Подигнимо горе срца, сви без разлике, драга браћо и сестре! Ово је дан који је дао Бог да се и ми духовно рађамо и препорађамо кроз Христа Господа. Нека светлост Духа Светога, Духа Христа Богомладенца, Духа Божијег, засија у душама нашим и у домовима нашим!

Живети духовним животом значи спасавати се, исцелевати се, бежати од греха и трагати за љубављу. Љубав која је од овог света не води нас никуда до у смрт; једино нас љубав Богомладенца Христа оживљава и води у живот вечни. Зато треба да љубимо све око себе, и свима да сведочимо Наду нашу – како каже Свети Апостол Петар (в. 1Пт 1,3 и 3,15). Без љубави, у овом нашем свету све је осуђено на туту; а без Оваплоћене Љубави Божије, Која је Христос Новорођени, све је осуђено на нишавило.

Клањајући се Детету Младом, Превечном Богу, ових и свих других дана нашег живота, оправдимо, браћо и сестре, једни другима; и са братском, односно сестринском љубављу поздрављајмо једни друге светим поздравом:

Мир Божији, Христос се роди!

Ваистину се роди!

Благословена нова 2012. година!

Дано у Патријаршији Српској у Београду, о Божићу 2011. године.

Ваши молитвеници пред колевком Богомладенца Христа:

**АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ,
МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ
И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ
ИРИНЕЈ**

Митрополит загребачко-љубљански **ЈОВАН**

Митрополит црногорско-приморски **АМФИЛОХИЈЕ**

Митрополит дабробосански **НИКОЛАЈ**

Епископ шабачки **ЛАВРЕНТИЈЕ**

Епископ зворничко-тузлански **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ сремски **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ бањалучки **ЈЕФРЕМ**

Епископ будимски **ЛУКИЈАН**

Епископ канадски **ГЕОРГИЈЕ**

Епископ банатски **НИКАНОР**

Епископ новограчаничко-средњезападноамерички **ЛОНГИН**

Епископ источнаамерички **МИТРОФАН**

Епископ жички **ХРИЗОСТОМ**

Епископ бачки **ИРИНЕЈ**

Епископ британско-скандинавски **ДОСИТЕЈ**

Епископ бихаћко-петровачки **ХРИЗОСТОМ**

Епископ осечкопољски и барањски **ЛУКИЈАН**

Епископ средњоевропски **КОНСТАНТИН**

Епископ западноевропски **ЛУКА**

Епископ тимочки **ЈУСТИН**

Епископ врањски **ПАХОМИЈЕ**

Епископ шумадијски **ЈОВАН**

Епископ славонски **САВА**

Епископ браничевски **ИГЊАТИЈЕ**

Епископ милешевски **ФИЛАРЕТ**

Епископ далматински **ФОТИЈЕ**

Епископ будимљанско-никшићки **ЈОАНИКИЈЕ**

Епископ захумско-херцеговачки **ГРИГОРИЈЕ**

Епископ ваљевски **МИЛУТИН**

Епископ рашко-призренски **ТЕОДОСИЈЕ**

Епископ нишки **ЈОВАН**

Епископ западноамерички **МАКСИМ**

Епископ горњокарловачки **ГЕРАСИМ**

Епископ аустралијско-новозеландски **ИРИНЕЈ**

Епископ крушевачки **ДАВИД**

Епископ умировљени захумско-херцеговачки **АТАНАСИЈЕ**

Викарни Епископ хвостански **АТАНАСИЈЕ**

Викарни Епископ јегарски **ПОРФИРИЈЕ**

Викарни Епископ моравички **АНТОНИЈЕ**

Викарни Епископ липљански **ЈОВАН**

Викарни Епископ ремезијански **АНДРЕЈ**

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА:

Архиепископ охридски и Митрополит скопски **ЈОВАН**

Епископ полошко-кумановски **ЈОАКИМ**

Епископ брегалнички, мјестобљуститељ

Епархије битољске **МАРКО**

Епископ стобијски **ДАВИД**

Званичне посете

Са патријарашким благословом Његове Светости Католикоса целе Грузије Г. Илије II, наследник престола Грузије и поглавар најстарије православне краљевске династије на свету, Његово Краљевско Височанство принц Давид Багратион-Мухарански Батонишвили од Грузије, уручио је 15. децембра 2011. г. Његовој Светости Патријарху српском Г. Иринеју највише одликовање чуvene династије – Краљевски орден Орла Грузије.

Додела највишег одликовања грузијске краљевске породице обављена је на свечаности у Српској Патријаршији у присуству Преосвећене Господе викарних Епископа: хвостанског Атанасија и ремезијанског Андреја, као и чланова Кабинета грузијске краљевске породице.

Поред поглавара Српске Православне Цркве, носиоци овог високог одликовања су Васељенски Патријарх Варломеј, Католикос Грузије Илија II, више архијереја Свете Православне Цркве, као и чланови поједињих краљевских породица.

Дана 21. децембра, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је, у Српској Патријаршији у Београду Монсињора Орланда Антонинија, апостолског нунција у Београду.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 22. децембра 2011. г. у одвојеним посетама Његову Екселенцију Романа Вашчука, новопостављеног амбасадора Канаде у Србији, Његову Екселенцију др Мацида Шадуда, амбасадора Сирије у Београду, и г. Ласла Харастија, саветника у амбасади Мађарске у Београду. Пријемима је присуствовао Његово Преосвештенство викарни Епископ ремезијански Г. Андреј.

Дан архива у Србији

Патријарх Српски присуствовао је 17. децембра 2011. г. обележавању Дана архива у Србији. На свечаности у Архиву Србије додељена је традиционална годишња награда за најбољу књигу објављену 2011. године из архивистике или историографије, писану на основу архивске грађе која се чува у архивима у Србији, као и награда „Златна архива“ заслужним архивистима и архивским установама. Овом приликом присутнима су се обратили Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, министар културе информисања и информационог друштва Републике Србије Предраг Марковић, као и директор Архива Србије Мирослав Перешић.

У Саборној цркви

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 18. децембра 2011. године, на празник Светог Саве Освећеног, Свету Архијерејску Литургију у београдској Саборној цркви.

Празник Св. Николаја

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 19. децембра 2011. г. на празник Светог Николаја – Николдан, Свету Архијерејску Литургију у цркви посвећеној овом Божијем угоднику и чудотворцу у Земуну. Овом приликом Патријарх Иринеј је благословио наставак обнове овог најстаријег земунског храма.

Литургијско сабрање на Бежанијској Коси

Патријарх Српски је служио 25. децембра Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Василија Острошког на Бежанијској Коси. Многобројан народ српске престонице сабрао се овом приликом да присуствује свечаном полагању кивота у којем су мошти Острошког Чудотворца преношене кроз Херцеговину и Црну Гору у молитвеној литији 1996. године.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1075–1076

2	20	38
Божићна посланица	Разговор са иконотисцем Владимиром Ђетковићем Без литургијског живота нема праве иконе Марина Марић	Кроз хришћански свет
4	24	40
Активности Патријарха	Вера као заповест спасења Јован Блајојевић	Из живота Цркве
5	26	44
Садржај	Савест нашег времена гр Давор Цапљо	Вјечнаја памјат
6	28	45
Христос се роди! Заиста се роди!	Свети свештеномученик Иринеј Радован Пилићовић	Огласи
8	30	
Разговор са јерејем Вукашином Милићевићем Божић је празник Божије одговорности Славица Лазић	Заштита библиотечко-рукописне грађе у Манастиру Високи Дечани у XVIII и XIX веку Бакон мр Ненад Идризовић	
11	32	
Пакетићи за децу Мирослава Полић	(Не)доследна (не)оствареност Живорад Јанковић	
12	34	
Литургијско издаваштво Епископа Хризостома (Столића) II Протојереј-степанофор гр Владисав Вукашиновић	Милански едикт у светлу историје Марина Марић	
14	36	
Под речју „препоречном“ Бојдан Лубардић	Вести из прошлости	
18	37	
Манастир Св. Успења у Сочаници – Лепосавић Архимандрит Јован Радосављевић	Свет књиге	

На насловној страни:
Бадњак у Храму Светог Саве
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник:
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник:
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник:
Срећко Петровић

Секретар редакције:
Снежана Крутиковић

Фотограф:
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције:
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и
август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуоднеште 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

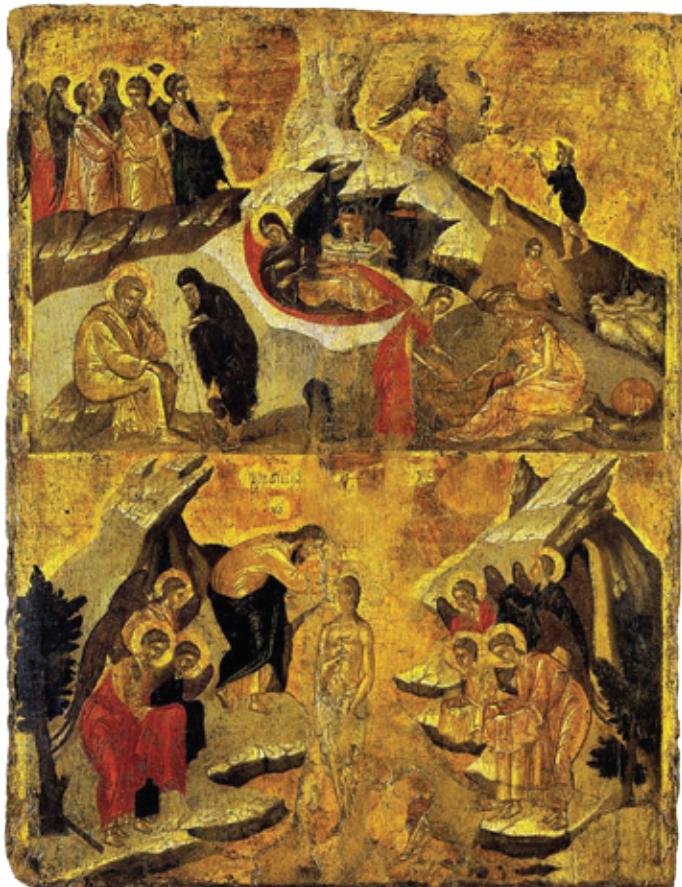
Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-471-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони: +381 11 50-25-116
Редакција: +381 64 85-88-486
Маркетинг: +381 11 25-103, 30-25-113
Претплата: +381 11 50-25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и прилоги
објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А.Д.
Дистрибутер: Polydor д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138
ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Христос се рађа – славите!
му изађите! Христос на

Христос се роди!

Певај Господу сва земљо!
Јер Он се

Рођење Твоје, Христе, Боже наш, засија свету светлост разума, јер у њему они који звездама служају од звезде се научише да се клањају Теби, Сунцу Правде, и Тебе да познају с висота Истока, Господе, слава Теби.

Божићни пропар

III то су праоци још давно са болом очекивали, што су пророци предсказивали а праведници желели да виде, то се на данашњи дан збило и стварно испунило. „И Бог се на земљи јави и с људима поживе“ (Варп. 3, 38).

Радујмо се, дакле, љубљени, веселимо се! Ако је Јован у утроби материјој заиграо, кад је Марија к Јелисавети дошла, онда ми, који не Марију, но самог нашег Спаситеља рођеног гледамо, треба и да заиграјмо и да се зарадујемо а исто тако и да се задивимо оној великој Божијој наредби која сваки ум превазилази. Размисли само какав би то призор био кад би сунце с неба сишло, и кад би по земљи ишло и кад би зрацима својим са земље све обасјало. А кад би такав догађај ужаснуо све оне који би тварну светлост тако гледали, замисли како је гледати

да Сунце Правде из нашег тела зраке испушта и душу нам просвећује?“

Свети Јован Златоуст, Беседа на дан рођења нашеј Спаситеља Исуса Христоса

„Дете – Бог, Бог – Дете! Зашто и код људи који осећају одбојност према вери, па чак и код оних који уопште не верују радосно заиграју срце када у те божићне дане виде тај јединствени неупоредиви призор: младу Мајку са Дететом на рукама, аoko њих двоје – мудраце са Истока, пастире са ноћног поља, животиње, ноћно небо и звезде? Откуда тако чврсто знамо и увек изнова схватамо да на овој најшој тужној земљи нема ничег лепшег ни радоснијег од тог божићног призора, призора кога ни сви ти протекли векови нису могли да искорене из нашега сећања?“

Башту едемску отвори Витлејем – ходите да видимо! Сладост у скровишту нађосмо – ходите да до рајских дивота унутар пећине дођемо! Онде се јави корен ненапајан што опроштајем цвета. Онде се нађе студенац неископани са кога некад Давид зажеле да пије. Онде Џева рођивши младенца одмах утоли жеђ Адамову и Давидову. Ради тога хитатјмо к Њему, јер се ту као мало дете роди превечни Бог.

Икос

Том витлејемског призору се увек враћамо када год у животу осетимо да више немамо куда, када год – измучени сивилом свакодневице – почнемо очајнички да трагамо за нечим што би нас могло спаси. Како видимо из јеванђелске приче о Рождству Исуса Христа Богомајка ништа не говори, а – наравно – ни Богодете. Нико не говори, јер као да није било ни потребно да се ишта каже, будући да се људским речима није могао ни схватити, ни објаснити, нити саопштити смисао тога што се тада забило и додило у Витлејемској пећини...

Управо се у тим речима – Дете и Бог – налази потресно откривење свеколике тајне Рождства Христовог. У једном дубљем смислу, то откривење је упућено, пре свега, оном детету које скривено наставља да живи у свакоме од нас до краја живота. То је откривење упућено детету које у нама наставља да слуша оно што ми као одрасли више више не слушамо и не чујемо, детету у нама које наставља да одговара на ту радост за коју наш досадни, „одрасли“, посustали и цинични свет више није способан.“

**Протојереј Александар Шмеман,
Тајне празника**

Христос с небеса – у сусрет
земљи – узнесите се!

Заиста се роди!

У весељу пој народе!
прослави.

Данас Дјева рађа Надсуштнога, а земља пећину нуди Неприступном. Анђели и пастири заједно славе, а маги путују у друштву звезде. Ради нас се као мало дете роди превечни Бог.

Кондак Божића

„Управо као што је из ребра /Адамовог/ створио жену, као што раније рекосмо, тако се, позајмивши и узвеши на себе плот од кћери његове Марије, Вечнодеве и Богородице, без семена родио слично првозданоме, да би, као што је онај преступом послужио као почетак нашега рађања у трулежности и смрти, тако Христос и Бог испуњењем сваке правде (в. Мт. 3, 15) постао првина нашега пресаздавања у нетрулежности и бесмртности. Управо то је смишо онога што и Павле божанствени каже: Први човек од земље је земљан, други човек је Господ са неба; какав је земљани, такви су и земљани; и какав је небесни, такви су и небесни (1 Кор. 15, 47–48). И опет: Првина је Христос, потом Христови (1 Кор. 15, 23). Јер пошто је душом и телом постао савршеним човеком, сличним нама у свему осим у греху (Јевр. 4, 15), предајући нама који верујемо у Њега од свога Божанства, и нас чини својим сродницима по природи свога Божанства и суштини. И гле нове и чудне тајне! Бог Логос узе од нас плот коју по природи није имао и поста човек, што не беше. Онима

који верују у Њега предаје своје Божанство које до сада не стече нико од ангела или људи и они постају богови, што не беху, усвојењем и благодаћу. Он им тако управо дарује власт да буду синови Божији (Јн. 1, 12), па они то зато и постадоше и такви су увек и никада то неће престати да буду. А чуј божанског Павла где нас на то подстиче: И као што се обукосмо у икону земљанога, обукао се и у икону небеског (1 Кор. 15, 49).“

**Свети Симеон Нови Богослов,
Етичка беседа йрава**

„Толика је милост Божија и толико је достојанство човеково, да је сам Бог Син спустио се из вечности у време, с неба на земљу, с престола славе у пећину овчарску, само да људе спасе, од греха очисти, и у Рај поврати... У пећини се роди Господ, да покаже, да је цео свет једна тамна пећина, коју само Он једини може осветлити. У Витлејему се роди Господ – а Витлејем значи дом хлеба- да покаже, да је Он једини хлеб живота, достојан правих људи.“

**Св. Владика Николај Жички,
Охридски иролој**

Теби, детенцу што лежи у јаслама, небо доведе првина од незнабожаца, маге које позва путем звезда. А они беху запањени не скрптрима и престолима, него крајњом сиротињом. Та шта је јадније од пећине? Шта понизније од пелена? У њима заблиста богатство Твога Божанства, Господе. Слава Ти!

Ипакој

„Славити Христа ... значи да прошиљајући и слушајући о Његовом Рођењу, једноставно из дубине душе ускликнемо: „Слава Теби Господе што си се родио!“ И то је довољно. То ће бити тиха песма срца која ће проћи небеса и доћи до самога Бога. Разјаснимо сами себи шта је за нас учинио Господ и увидећемо колико ће бити природан такав ускупник. „Слава Теби Господе!“

Свети Теофан Затворник, „Рођење Христово“, Мисли за сваки дан у години

Приредила
М. Пејровић

Разговор са јерејем
Вукашином Милићевићем

Божић је празник Божије одговорности

Разговорала Славица Лазић

Мислим да празник Христовог рођења треба на првом месту разумети као позив на преузимање одговорности за наше ближње, и то само зато што је та одговорност једини истински печат љубави. Тајна спасења делује само уколико у њу љубављу уводимо друге уступајући им, да тако кажем, своје место у Царству Небеском.

Саговорник „Православља“ је рођен 1982. године у Београду. Богословски факултет завршио је 2005. године, а након завршених мастер студија на Филозофском факултету (историја Византије), уписао је докторске студије на Богословском факултету. Био је свештеник у Студентском граду, а сада је парох у Храму Св. Василија Острошког на Бежанијској Коси. Од 2009. године је главни и одговорни уредник и в. д. директор радија „Слово љубаве“, ожењен је и има троје деце.

Религиозна природа човека у времену које је испуњено супротностима и превредновању традиционалних вредности обликовала је разнолике облике доживљаја вере, па тако имамо оне који је изједначавају са нацијом и патриотизмом, оне који је ревнују као моралне прописе, „народно православље“, оне који верују када имају проблем, „слободно религиозне“, они који верују у „нешто“, јер је то „модерно“ и сл. У којој мери нас је хришћанска религиозност без Литургије, без Цркве, одвојила од суштине вере?

– Ваша процена је начелно тачна, али захтева корекције. Најпре, не мислим да су типови религиозности које сте навели уопште хришћански, изузев у културно-историјском смислу, будући да су се појавили у хришћанској средини. Такође, људи који се држе хришћанских моралних начела, макар и без Литургије, не могу бити проблем – наиме, држање тих начела већ јесте својеврсна литургија, која ће их, верујем, кад-тад довести и до Литургије у пуном смислу, али и обратно. Но, нажалост, ја не видим да ти људи, чак и ако заиста постоје, представљају некакву значајну групу у нашем друштву, поготово проблем. Постоји много људи у Цркви који држе до чињенице да се хришћанска вера заиста састоји у држању прописа, али то нису прописи моралне природе, већ, рекао бих, апстрактно-религијско-обичајне. То, да ли ћу и како данас постити, носити браду, мараму или не, седети или играти, смејати се са пријатељима или мрзовљиво ћутати, ствари су које са истинским моралом, а то се језиком нашег предања зове врлина, немају баш никакве везе, а које

по правилу воде до суштинског занемаривања врлине. Проблем са којим се данас суочавамо је хришћанство, па ако хоћете и Литургија, без Еванђеља, тј. без живог присуства Христовог, присуства које нас увек води безусловном и бескомпромисном служењу ближњима, које је, опет, једино садржај хришћанског морала.

Да ли је индивидуална побожност заменила црквено искуство и црквени дух заједнице у мери у којој би то требало да нас забрине?

– Искрено, не мислим да хришћанска побожност треба да буде „колективна“. Тамо где је колективизам било које врсте не постоји простор за слободу. Хришћанска побожност није индивидуалистичка и аутархична, али је дубоко лична, а подударност личног искуства је управо оно на чemu се гради хришћанска заједница која је, са друге стране, његов једини „природни“ амбијент. Сетите се само обраћања Св. апостола Павла. Мислим да нас до доминације готово паганског религијског духа у традиционално хришћанским срединама

није довоје некакав религијски индивидуализам, већ управо колективизам. Мислим да је индивидуализам, уколико постоји, само лоша реакција на још веће зло колективизма.

Божић и Бадње су за значајан број православних дирљива прилика за мноштво фолклорних националних обичаја из наше са- кралне прошлости. Али и за нерадне дане, богату трпезу, претерану потрошњу и сл. Шта је за истинске хришћане Христово рођење?

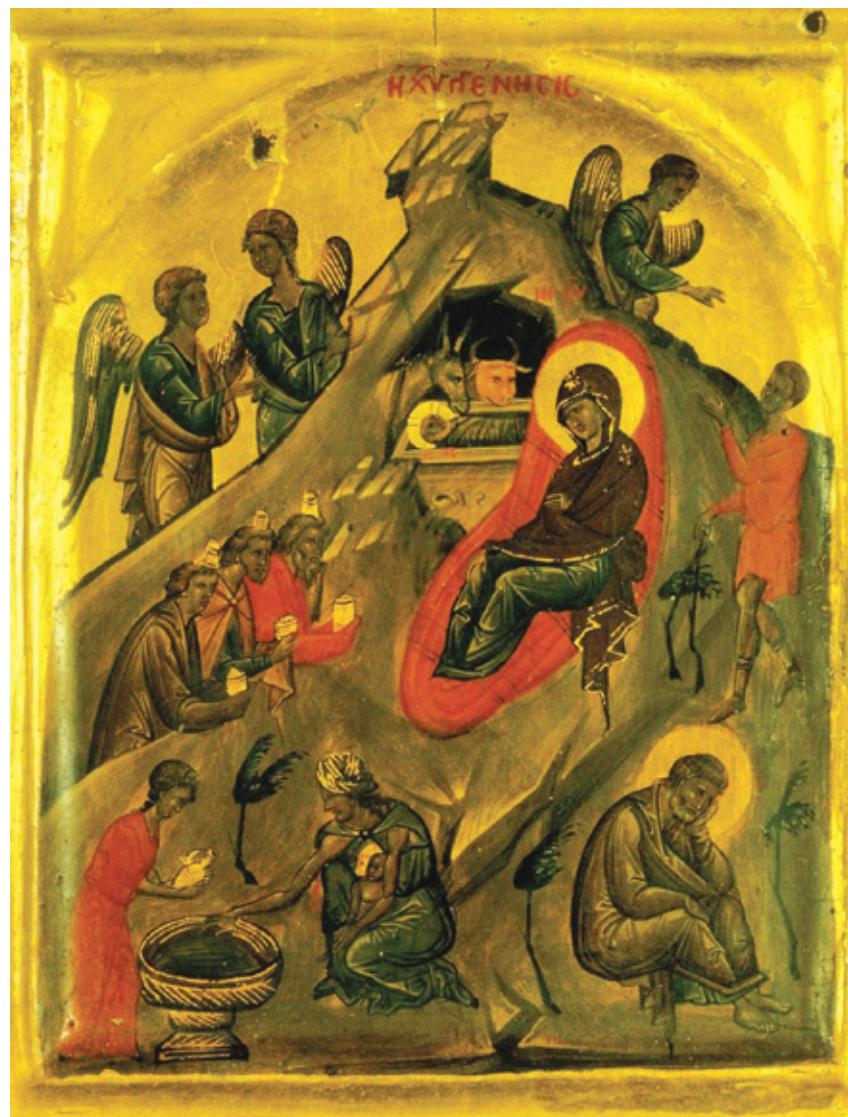
— Христово рођење је рекао бих, пре свега, празник Божије верности завету који је успоставио стварањем света и више пута га обновио са праоцима. Речено савременим језиком, Божић је празник Божије одговорности. Бог је постао тело да би могао да умре и тиме нас избави од смрти.

Како исправно схватити тврђњу да је Христово рођење изазов за свакога од нас да се изнова роди, али и да се рађамо непрекидно? Колико је то блиско модерном човеку који живи у сурогат религији обожавања сопственог тела, моћи, хедонизма, шоу бизниса, страсти и славе?

— Мислим да празник Христовог рођења треба на првом месту разумети као позив на преузимање одговорности за наше ближње, и то само зато што је та одговорност једини истински печат љубави. Сви ови елементи, како сте рекли „сурогат религије“, су бесмислени зато што су израз дивљег самољубља. Но треба да знамо да је такво самољубље могуће и у духовној сferи. Наиме, човек коме је на првом месту само његово „спасење“, или боље, његова илузија о могућности некаквог „индивидуалног“ спасења душе, је човек који у самољубљу превасходи онога коме је на првом месту каријера или шта томе слично. Тајна спасења делује само уколико у њу љубављу уводимо друге уступајући им, да тако кажем, своје место у Царству Небеском. Уосталом, сетите се еванђелске приче о суду из 25. главе Матејевог Еванђеља.

Да ли је Црква спремна да модернизована и осавремењена сведочи суштину хришћанске философије

Христово рођење је рекао бих, пре свега, празник Божије верности завету који је успоставио стварањем света и више пута га обновио са праоцима. Речено савременим језиком, Божић је празник Божије одговорности. Бог је постао тело да би могао да умре и тиме нас избави од смрти.

живота и у исто време трансцендира друштво које јој није увек наклоњено?

— Оно што је суштина хришћанске философије живота, како сте лепо рекли, или предања Цркве, а то је сам Христос, није подложно застаревању па тако ни модернизацији. Ипак, исувише често ово истинско Предање није видљиво од мноштва људских предања, предања од ово-

га света, за којима се поводимо јер повлађују нашим слабостима, много више духовним, неголи телесним. Већ сам у том смислу поменуо различите облике колективизма. Дакле, Црква може, треба и мора да се мења, али то чини само како би остала иста, да парофразирам Ц. Х. Њумана, тј. да би остала верна сопственом Предању одбацијући од себе стеге овосветских предања које је спутавају у њеном спасоносном посланију.

Која је улога Цркве и парохијских свештеника у лечењу и превенцији проблема са којима се ни држава са својим институцијама није изборила – болести зависности, вршњачко насиље, самоубиство, којих је сваког дана све више? Јесу ли свештеници одговорнији од лаика?

– Без сумње јесу. Мислим да је проблем који свима овима претходи, насиље у породици, а то је готово без изузетка насиље према женама и деци. С обзиром да свештеници углавном имају увид у породични живот својих парохијана, чак више и од надлежних социјалних установа, они су често први којима се жртве поверавају. Ово је нарочито важно с обзиром да се насиљеници често позивају на некакве традиционалне вредности и патријархални морал, а саме жртве су такође у страху од реакције „патријархалне“, а у суштини готово увек само лицемерне средине, која се на породичне вредности позива како би прикрила сопствене слабости. Бескомпромисно, пророчко сведочење против оваквих злочинстава, што самих насиљника, што средине која одобрава насиље, питање је наше вере и нема алтернативу.

Да ли је увођење веронауке у школски систем, десет година после, донело очекivanе резултате?

– Иако се непосредно не бавим овом сфером црквене мисије, јасно ми је да одговор на ово питање зависи од тога какве је ко пројекције правио по питању резултата. Ако је неко очекивао да ће веронаука донети препород у црквеном животу, верујем да очекивања нису испуњена. Ако је пак очекивање било усмерено на уклањање мрачног вела незнაња о црквеном животу и вери ван и изнад просте обичајне сфере, мислим да имамо разлога да будемо задовољни.

Проблем са којим се данас суочавамо је хришћанство, па ако хоћете и Литургија, без Еванђеља, тј. без живог присуства Христовог, присуства које нас увек води безусловном и бескомпромисном служењу ближњима, које је, опет, једини садржај хришћанског морала.

Како видите сведочење Православне Цркве у светлу Европских интеграција?

– Сведочење Цркве је једно и јединствено, без обзира на друштвени контекст у коме се одвија. У том смислу, верујем да је сваки амбијент у коме се може слободно живети и проповедати добар за Цркву. У мери у којој та слобода расте, расте и квалитет или „стандарт“ друштва. Слобода појединца, конкретног человека, једини је предуслов евангелизације, али и суштинског, не само и на првом месту финансијског, напретка једног друштва. Лично верујем да је „Европа без граница“, упркос свим својим озбиљним слабостима, ипак много слободнија од подељене и завађене Европе нација са почетка прошлог века. А њена највећа слабост, против које су не само хришћани, већ сви слободни грађани позвани да иступе, лежи у томе што сопствена начела не применjuје једнако за све. Када голе и себичне економске интересе покривате паролама борбе за слободу и људска права, у основи добрым делом немисливих ван хришћанског културног контекста, једино што постижете је компромитовање самих вредности и давање легитимитета најгорим могућим реактивним стремљењима, попут терористичких. Једни предуслов сведочења против оваквих злоупотреба и злочинстава је да сами будемо слободни од њих.

Архиепископ охридски и Митрополит скопски Г. Јован је недавно ухапшен и налази се у затвору у Македонији. Да ли је ово знак поновног терора према нашим верницима и свештенству?

– Црква у БЈР Македонији је жртва једног гротескног покушаја да се иначе легитимном захтеву за самонапредење једног народа прибави

нимало неопходно псеудоисторијско и метафизичко оправдање.

Са друге стране, познато је да је Црква кроз историју највеће успехе постизала управу у периодима гоњења, али не зато што је просто била гоњена, већ зато што је била свесна своје пророчке и спасоносне мисије у свету, своје мисије ослобођења људи од тираније лажних богова овога света, па по том питању није себи допуштала никакав компромис. Зато оно чега хришћани треба да се плаше није просто могућност да дођу у сукоб са овосветским властима, већ једино могућност да у тај сукоб уђу из погрешних разлога, услед превелике везаности управе за ствари овога света. Када је у случају Блажењејшег Архиепископа охридског, уверен сам да је суштински разлог његовог сукоба са властима у БЈР Македонији искључиво његово ревновање за јединство Цркве.

Чему можемо да се надамо у наредној години и која би била Ваша Божићна порука?

– Једино чему има смисла надати се је Царство небеско. Све остало пре спада у сферу делања. А моја Божићна порука је она којом Св. апостол Јован завршава своју Прву саборну посланицу: „Дечице, сачувавте себе од идола!“

Верско добротворно старатељство
на северу Косова и Метохије

Пакетићи за децу

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, јереј Владимир Марковић, секретар Верског добротворног старатељства Архиепископије београдско-карловачке, посетио је најмлађе становнике севера Косова и Метохије. У среду, 21. децембра 2011. године, о. Владимир Марковић посетио је протојереја-ставрофора Мирослава Попадића у селу Лешак. Овом приликом, заједно са вероучитељем Милутином Попадићем деци је подељено укупно 225 пакетића.

Најпре су у преподневним сатима обишли дечији вртић у Лешку где су најмлађе обрадовали поклонима и подсестили на радост предстојећих породичних празника, а посебно оног најрадоснијег – Рождества Христовог.

Потом су посетили најугроженије породице које се боре са сиромаштвом и оскудицом, као и породице са болесном децом.

Школарци су пакетиће добили у порти Храма Успења Пресвете Богородице у Лешку и радосно заблагодарили свима који су их својом пажњом обрадовали.

„Немамо често прилику да се у дечјем погледу огледнемо. Ако у том погледу још и препознамо радост и осмех онда се у нама буди жеља да будемо бољи људи да следимо Христов пример да наликујемо јеванђелском обрасцу. Управо се са таквим осећањима увек враћамо на Косово и Метохију“, рекао је присутним о. Владимир Марковић.

Осим што су деца обрадована поклон пакетићима, ова посета је била још једна прилика да се нашем народу на

северу јужне српске покрајине пренесе благослов Његове Светости, братска љубав верника Архиепископије београдско-карловачке и Црквене општине Келн.

Као и претходних година, трудом протојереја-ставрофора Неђе Јањића и јереја Младена Јањића, верници из Келна су припремили 65 пакетића које су наменили деци са Косова и Метохије. Пакети су садржали поред слаткиша, школски прибор, одећу и обућу. Црквена општина Келн несебично пружа велику љубав браћи и сестрама у Србији, користећи сваку прилику да им помогне и тиме своју љубав на делу и посведочи.

Верско добротворно старатељство је уз поклоне који су пристигли из Келна, припремило још 160 пакетића са иконицама, молитвеницима, слаткишима, играчкама и божићним бројем децијег часописа „Светосавско звонце“.

Велику захвалност ВДС дугује свима који су се потрудили да деца овог дела Србије и ове године осете радост предстојећих празника: фирмама „Деко Интернешнал“ – генералном увознику Кико беби опреме која је поклонила играчке, Вери Миланковић и Лилијани Трифуновић које су обезбедиле слаткише, редакцији часописа „Светосавско звонце“, Издавачком фонду СПЦ, Привредном фонду Архиепископије, и наравно вредним волонтерима који су све дарове лепо упаковали и украсили. Акција је до краја изведена саборном сарадњом установа Архиепископије београдско-карловачке.

Мирослава Палић

Наставак из претходног броја

Литургијско издаваштво Епископа Хризостома (Столића)

— други део —

Протојереј-старофор гр Владимир Вукашиновић

Истраживање литургијске теологије СПЦ током друге половине 20. и прве декаде 21. столећа немогуће је обавити а да се при томе у обзир не узме издавачки, преводилачки и приређивачки подухват Епископа Хризостома (Столића).

Владика Хризостом није само антиципирао и пратио, него је и на својеврсан начин омотућавао јављање и процват литургијског препорода који је украшавао и краси нашу помесну Цркву током пomenутог временског периода.

Златоустова, Василијева и Литургија прећеосвећених дарова

Поредак ових служби Владика је дао у Чиновнику архијерејској свештенослужења који је објављен 2006. године и Чиновнику архијерејској свештенослужења за превизијерску и ђаконску употребу објављеном 2009. године. Обимне рубрике и посебне напомене (као оне изведене о стављању и скидању омофора и митре током службе) које овде доноси за циљ имају да поуче свештенство и народ учествовању у архијерејској Литургији. Епископ Хризостом је у овим књигама у складу са својим разумевањем литургијског служења и теологије коју оно изражава унео редакторске измене у одређене рубрике. Побројаћемо само неке:

а. Питања литургијског дела у Литургији Речи:

Ђакон кади након читања апостола, односно пред читање Јеванђеља, а не током читања како то неправилно бива. Ако се осврнемо на српске штампане службнике прошлога столећа, видећемо да је ситуација у њима прилично разнородна. Старији превод оца Јустина Поповића као и превод Емилијана Чарнића имају рубрику у којој је каћење предвиђено

док се апостол чита ... Превод Иринеја Ђирића каћење смешта у период Док се тоје Алилуја ... У Јустиновом преводу из 1978. године, у оквиру литургијских радњи каћења на Светој Литургији, дошло је до одређених промена у односу на претходна решења и стандардну богослужбену праксу. Најзначајнија је у рубрици између читања апостола и јеванђелског одломка која сада предвиђа могућност каћења током читања апостола или и после њега, пре читање св. Јеванђеља: И јеја се Алилуја са сињиковима. Док се то је, или пре тоја, док се још чита Апостол, ђакон узима кадионицу са штамјаном, приступа свештенику и, примишиши благослов, кади свећу Тријезу унаоколо, сав олтар и свештеника Синодални превод има идентичну рубрику као и о. Јустин у свом познијем преводу.

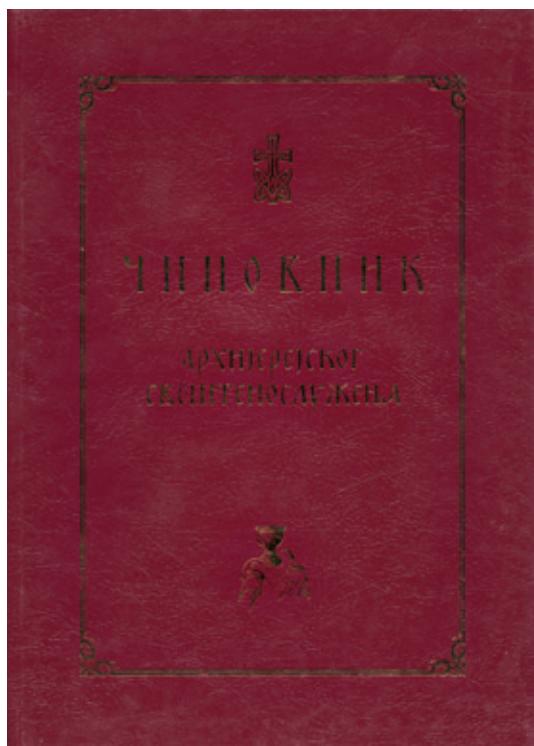
У Хризостомовим издањима литург беседи након прочитаног Јеванђеља, чувајући смисао литургијског поретка и предањску праксу.

б. Питања литургијског стила:

Када је литургијски стил у питању, видимо да Епископ Хризостом не помиње пријев шико пред читањем молитава осим у два случаја – за Молитву входа и Молитву Нико ог свезаних ... То је директни одјек литургичке полемике нашег времена. Завршни возглас Анафоре – И дај нам

да једним устима и једним срцем ... изговара или сам Архијереј или сви заједно. Тропар Трећеј часа остављен је или је стављен у заграде и штампан веома малим словима. У овим издањима у Литургији Светог Василија Великог нема реченице „Претворивши их Духом Твојим Светим“ приликом освећења Светих Дарова. Она је, као што знамо, типичан пример преношења елемената Златоустове у Василијеву службу. До ове интерполяције дошло је из жеље православних да усагласе, приближе, односно изједначе речи епиклезе обеју Литургија, јер су их на то призивале критичке опаске римокатолика да немају јединствену форму вршења Свете Литургије. Основни проблем са овим уметком није у томе што је он нов, додат, или што нарушава језичку структуру текста Анафоре, него што плаћа данак схоластичком светотајинском богословљу.

Једна од најзначајнијих интервенција у овим издањима тиче се начина причешћивања у Литургији Прећеосвећених дарова. Тамо стоји: „Затим Архијереј причешћује себе и свештенослужитеље ио обичају“. Службеници које је издавао Свети Архијерејски Синод СПЦ нису исправили ово место. У њима се у потпуности наводи позната рубрика која вино у путиру не сматра Крвљу Христовом, него неком врстом свећиње друјоја

rega, иако то експлицитно не казује на начин како су то ранији текстови умели да чине. У њима стоји:

„Ако свештеник служи сам, без ђакона, он сада не пије из светог путира. Ако пак служи са ђаконом, свештеник сада узме свети путир и пије из њега, ништа не говорећи. Ђакон пије из светог путира после заамвоне молитве, употребљавајући Свете Дарове.“

Нови београдски *Службеник* из 1998. године рубрику Прећеосвећене Литургије поново је у потпуности.

Овде видимо да се Епископ Хризостом определио за предањски начин причешћивања на овој служби, посведочен мноштвом рукописа и целокупном српском србуљском штампаном продукцијом. О томе како и зашто је дошло до ових измена и новог, латинизраног разумевања овог феномена, писали смо раније на више места.

Што се превода ових текстова тиче треба знати да је литургијски текст преузет из синодалног превода службника док су остale молитве, чинови и радње додатно превођени.

Закључна разматрања

Време у коме су се појављивале ове књиге је, без сваке сумње, време

буђења интересовања за литургијски живот Цркве и опште обнове богословља код нас. Литургијски текстови и друго богослужбено штиво које је објављивао Епископ Хризостом пратили су, подржавали и једним делом, омогућавали литургијски препород који смо доживели и у коме се и даље, хвала Богу, налазимо.

Богатство литургијског живота Православне Цркве које нам је он приближио створило је здраву климу у којој су се слободно могли формирати и неговати литургијски укус и стил, стварати богослу-

жбени афинитети и развијати једна богословска ширина и дубина која карактерише аутентично живљење и разумевање молитвеног предања Цркве.

Овом је такође допринео други ток његовог издавачког подухвата – објављивање студија и расправа из различитих аспекта литургијске теологије домаћих и страних аутора. Ова дела се хармонично наслађају на раније помињане богослужбене текстове, тумачећи њихов настанак, развој, садржај, смисао и значење.

И ово Хризостомово дело, као и свако друго дело људских руку, није заобишли критички осврти. Све озбиљније, а нама познате, поменули смо и коментарисали у овом раду. Са жаљењем констатујемо да ови осврти – као и други аспекти издавачког подухвата Прећеосвећеног Владике – нису изазвали озбиљну и јавну богословску расправу, што је уосталом тужна судбина скоро сваког богословског труда у нашој средини. Расправе, међутим, нису изостале. Оне су, на жалост, вођене по различитим интернет сајтовима и њиховим форумима, од стране ређе потписаних а чешће непотписаних учесника, у највећем броју случајева без елементарног знања и разумевања феномена о којима се говори. Овом отужном позорницом богословских сучељавања нашега доба у

претходних пар година почеле су да се шуњају групе полукалификованих или неквалификованих „теолога“ чији заједнички, мото, гле чуда, покадка и експлицитно исказан – *Avanti ignorant!* је управо оно што најдубље и најтачније описује и изражава и њихово мишљење и њихово писање. Њихови малициозни, демагошки, испразни и симплификовани написи и осврти, препуни грешака свих врста, од оних логичких, преко историјских па све до богословских, не завређују никакву озбиљнију анализу или коментар. Међутим, истине и правде ради, заслужују да на овај начин буду споменуты.

Преводилачки, приређивачки и редакторски рад Епископа Хризостома (Столића), започет током његовог боравка на Светој Гори, у каснијим годинама ће се, након примања епископског чина, још више увећати, поставши технички лакши и организационо једноставнији.

Светогорско искуство, мислимо, у томе има пресудну улогу. Са њим се десио исти процес као и са Епископом пакрачким Кирилом (Живковићем) који је такође био хиландарски монах. Обојици је живо молитвено искуство не само Манастира Хиландар него и целе Свете Горе, у свем богатству њене богослужбене традиционалности али и литургијских слобода деце Божије, помогло да превазиђу уске теолошке оквире свога доба и да постану благовесници аутентичног богословља, израженог како у теолошком слову тако и у литургијском чину.

И да завршимо. Један од централних покретачких мотива свег труда на издавачком пољу Владике Хризостома, без сваке сумње је тај да он објављује богослужбене књиге, не да би оне користиле у какву другу сврху (мада је њихова сврховитост вишедимензионална) него да би се из њих, на првом месту, и он сам и сви који их буду узели у руке молили. То проистиче из чињенице да је бављење овом врстом издаваштва Епископа жичког природни наставак његове литургијске визије Цркве и архијериског евхаристијског етоса тих основних карактеристика које га одликују као архијереја и богослова.

Одговор Епископу Атанасију Јевтићу о утицајима и „утицајима“ на Светог Јустину Новог Ђелијског

Под речју „препоречном“

„...а појма нема о *темељној* студији др Богдана Лубардића...“

(Еп. Атанасије о књизи *Јустин Белијски и Русија...*,
поводом критике мишљења Мирка Ђорђевића
изнете у часопису *Православље* 15.5.2010)

„Наш Лубардић написао је *дивну* књигу...“

(Еп. Атанасије на отварању Симпосиона
Српска теологија данас на ПБФ 17.5.2011)

Тако је Епископ Атанасије Јевтић јавно говорио до недавно. Потом је уследио заокрет. Моја књига више није ни „дивна“ ни „темељна“. Она је у најбољу руку, како каже „... за читоаце информативно врло садржајна“ (*Православље* бр. 1074 = П 15). Кажем – у најбољу руку, јер он одмах додаје: „(мада не потребно схоларски искомпликована)“ – а она је сложена и јасна, не и компликована. Уосталом, није мала ствар дати „макар“ информативно садржајну књигу из теме на коју до сада није студијски ни подробнописано. У вокабулару Епископа Атанасија изрази „схоларски“, „искомпликовано“ заправо негирају легитимну *иодробност* моје студије. Јер осим архео-архиволошких и био-библиографских, и других „информација“, та студија-књига даје подробне *теоријске* прегледе за размишљање. Ниједан од њих није озбиљно јавности презентиран од стране Владике, као ни друго што је прећутао. Већина података које сам дао *осмишљени* су унутар ширег оквира методологије муга мишљења. Отуд то *нису* „информације“ (или су то тек у трећестепеном смислу). Дакле, подробност је неопходна нарочито из разлога поменуте вакуозности у научном истраживању утицаја руске

теологије, философије и културе на обликовање дела Јустина Ђелијског. О тој празнини ваљда и старији треба да нам кажу откуд да је тако деценијама? И да ли то значи да на превладавању празнина не сме да се *ради*, уз право на сопствено одговорно мишљење?

А. У својој „речи препоречној“ (која је врло чудна) Епископ Атанасије износи низ противтеза и противаргумента, као и серију вредносних судова и утисака. Највећим делом негативан суд није адресован само на теоријски предмет расправе него и на моју личност. Тиме он меша расправу о мојим тезама са расправом о мом карактеру (*argumentum ad hominem*).

1. Ја тако нешто нећу чинити. Напросто, то није витешки. Међутим, ако сам већ приморан да гледам у то, онда морам да констатујем следеће. Прво: није прихватљиво да ме Епископ назива „*млади** богослов и философ“ (П 12). Ја имам 47 година живота, просед сам већ човек па такав квалификатив назначује не-примерено патерналистично снисхоћење. Притом он мене именује као „професор на ПБФ у Београду“. Али ја сам тек доцент на Богословском факултету. Друго: није прихватљиво да се на чак 16 места у тек-

сту моје име скраћује, па се говори о некаквом „БЛ“. Име моје Владика скраћује, али не и своје фунсноте. Име моје скраћено је, али и свих других. То укључује оца Јустина. На њега указује као на неког „ОЈ“. Треће: није прихватљиво ни овакво описивање моје личности: „Шта је добри богојани нам Богдан хтео са овом књигом?“ (П 12). Али „што ме зовеш добрым, нико није добар осим Бога“ (Лк 19, 18). Четврто: у наставку покушаја да ме дискувалификује *ad hominem* Епископ Атанасије указује на приказ моје студије из руке докторанда Милосава Гудовића. Потом (не разликујући приказ од рецензије) он додаје: „Изгледа да је у томе успео, бар код писца некритичког приказа ове, по мени некритичке књиге БЛ, с потписом Милосава М. Гудовић: [...] објављеног у Богословљу [...], стручном часопису ПБФ...“ (П 15). Епископ Атанасије тврди да сам успео у томе. У чему? Ево у чему: „... или г. Лубардић, у проучавању ОЈ, сасвим заборавља / пренебрегава Јустинов однос [...] са Јеванђељем, Апостолима, Светим Оцима [...] или својим читаоцима и студентима продаје рог за свећу...“ (П 14). У народу „рог за свећу“ продају преваранти. Отуд нећу узети да је Епископ то хтео да каже. Али нећу

прихватити ни то да је, онда, тачно оно прво. Наиме: да „сасвим забрављам / пренебрегавам Јустинов однос са Јеванђејем, апостолима, светим оцима...“. Уосталом, на другом месту и сам Епископ, некако невољно, дозвољава (П 12) да сам усвојио управо то (као да нас је требало на то терати!), па, хвала му на томе, наводи моје речи овако: „Еп. А. Ј.¹, с правом, инсистира на првенству апостолско-раносветоотачких и светоотачких извора богословља и хришћанске философије Јустина Поповића, па ни то *нијошто** не треба игнорисати“ (Јустин Ђелијски и Русија = ЈРУ 51 н. 32). Пето: нећу посебно коментарисати подозриву изјаву да му „све више“ личим на „сКолара“ (дакле не даје ми ни грчко X) који – сіс – жели да оца Јустина покаже епигоном других, слично „некима на Западу“ који Максима Исповедника показују епигоном Оригена и Евагрија Понтијског. Наравно да није тако. Зна то и Владика, и то добро. Ја показујем *односе узајамности* ради верности идејлу пуне истине о нашем саборном предању. Има ироније у томе да од почетка ове године припремам рад о позитивном, и веома значајном, односу христологије Јустина Ђелијског према мисли управо Максима Исповедника. О тој студијској намери неколико колега одавно сам писмено обавестио.

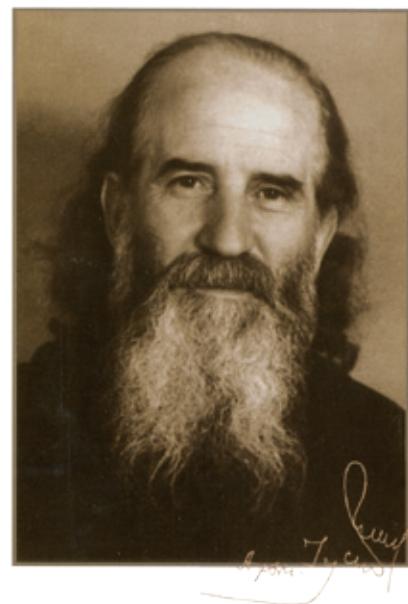
Б. Прелазим на примедбе које претендују да буду теоријског карактера. Изабраћу најупечатљивија приговарања.

1. Тако: Епископ Атанасије указује на ово: „Кад ми је дао рукопис књиге (то и сам помиње, стр. 17), прочитао сам пажљиво и вратио му са озбиљним примедбама, он је од тога споменуо у подтексту само следеће: «Еп. А. Ј., с правом, инсистира на првенству апостолско-раносветоотачких и светоотачких извора богословља и хришћанске философије Јустина Поповића, па ни то нипошто не треба игнорисати»“ (П 12). Прво: у светлу придевâ „дивна књига“ затим „темељна студија“ сматрам да је горњи навод индикатор раскајања Епископа над тим својим речима. Али се онда питам: што их је уоп-

ште изговорио? И још питам: кад то он стварно мисли то што говори – и докле то и тако мисли? Углавном, он сад књигу одгуркује, као и мене што одгуркује од истраживања дела Поповића – ако је независно, и, ако није у свему по његовој мери. Друго: из чињенице да је он дао, како сматра, озбиљне писане примедбе – из тога не следи да су оне *самим тим* тачне и нужно обавезиве. И зашто он користи необјављен материјал у расправи? То није упутно у академском дијалогу, нити је, из истог протоколарног разлога, коректно позивање на присећања која нису публикована. Међутим, он је такође дао и *по-волне* оцене у склопу истих тих примедби, нпр.: „у овом *ићак** озбиљном раду“ – о чему сад не каже ништа. Примедбе које сам сматрао тачним усвојио сам: притом не једне (како сугерише) него више њих; истина, потоње су биле више техничко-упућујуће природе. Треће: ако је како каже *пажљиво* читao мој рад (2006–2007), откуд сад ова и оваква (не)пажња према том раду? И зашто је написао на рукопису ово: „Ако би ми вратили овај текст [мој рукопис – *прем. аућ.*], да га имам, био бих захвалан (или ако буде штампан)?“?

Или ово: није ли утицај других хришћанских философа, пре свега утицај Флоренског, напросто неприхватљив Јевтићу (*не и младом Поповићу*), па кад је прочитao моју посебну студију о томе (2011), *шаг* је одлучио да претходно пребрише (уместо да коригује став да је тај утицај сасвим занемарљив). Штавише, ја тврдим да сложенији однос према Флоренском *дойринос* и ширини и дубини оца Јустина: ништа му не одузима – много додајe. Нпр. додајe му философску културу, или подстицаје за синтезу теохуманистичке философије – а не епигонску инфериорност. Мисао Флоренског помаже 24годишњем младићу да своје духовно и библијско-апостолско искуство вере рефлектује, теоријски кондензује и, подвучимо, да оде *даље* и поврх тога... И зар је „утицај“ ружна реч, а руски великани недорасли и непотребни младом Јустину? Али то је за Владику изгледа – недопустива ствар (притом нисмо уверени да разликује „следбеништво“ *ог* утицаја). Али допустиви је да Достојевски буде *безрезервно*

¹ Ја сам његово име дао овако: „еп. Атанасије Јевтић“, а не као „А. Ј.“.

неућиšан – *утицај*. Достојевски јесте предубој ум и дух. Али и он је – само човек, човек пред Богочовеком. Из такве мотивације излази ова критика, и њој последујући текст који Владика најављује (као резервисан за пратећи том, *не његових, Јевтићевих* него, опазимо – *Сабрањих дела светог Јустина* [sic]). — Узгряд, Јевтић дајe и напомене, од којих су већина *сувишне*. Нпр. еккурс против Евдокимова, Зандера; затим податак да поседује једну књигу о Флоренском; или фусноту о једној мојој фусноти, за коју каже да је „безвредна“, *иако* је посвећена критици оних који Поповића нападају као „клерофашисту“, „националисту“ и слично (ЈРУ 80 н. 69).

2. Даље: пита ме Епископ Атанасије: „... није ваљда сваки Рус са којим се срео, или руска књига коју је прочитao, или поменуо и навео у својим делима, сâмим тим већ извршила на њега утицај“ (П 12). — Није свака књига, наравно, на шакав начин утицала, нити сам то и где сугерисао. Оно што јесам тврдио јесте то да постоји више типова и начина утицаја других на одређеног аутора: од малих до великих, од имплицитних до експлицитних, од квантитативних до квалитативних итд., као и то да обдијање утицаја јесте утицај – или реактиван, односно „негативан“. Дакле, примера ради, Јустиново обдијање софијанства свих од реда руских философа јесте реактиван утицај, а не позитивно усвајање софијанства. Ојакој, безостантој и апсолутно оправданој критици софијанства од стране оца Јустина, као и од уредништва Хришћанској живошћи – подробно и вишекратно дајем извештај у студији (ЈРУ 75, 76, 77). О томе Јевтић не даје ни реч, што је индикативно. Он не помиње ни то да сам написао да је однос Поповића према свим Русима, осим према Достојевском, однос селективне рецепције на начин превентивној исецања (ЈРУ 148) неправославног или недовољно православног мишљења. То укључује софијанство Флоренског од којег код оца Јустина нема нијоте. Ни то Владика не помиње. Он не помиње да ја, штавише, тврдим да Јустин Поповић мисли руских философа, тамо где треба, расудном духовном мишљу леси (ЈРУ 148).

Утицај руских религијских философа постоји. Тада утицај нисам препнагласио, али, нисам га ни минимализовао. Ја сам га каталогизовао, осветлио и освестио. Штавише, увиђањем што слоја могу се, контрастом, боље и јасније угледати другији слојеви и њихов узајаман однос. То нарочито важи за важније, дубље слојеве: библијски, апостолски, светотоачки и новосветоотачки (које не можемо третирати ни линеарно ни екслузивно). Тако чинећи можемо обогатити, и продубити, разумевање процеса настанка тог дела научнотеолошког живота и дела аутора. У противном, немамо целовит увид. У противном може изгледати да тог утицаја нема. А утицаја има у равном, формативном периоду мисли

оца Јустина. То је једна од главних научних (не „сколарских“, како даје о мени Епископ) намера мог рада у прилог Јустина Поповића. У том смислу предложем да избегнемо неспоразум око херменеутика који изгледа да је у приговорима против мене на снази. Наводећи речи оца Јустина да се „сва западна литература превија око човека“, и, пре тога, да су му референтни узори „Достојевски и Свети Павле“, Епископ Атанасије тврди да те „... речи младог Јустина, непосредно, без посредовања“ херменеутике, сведоче одакле и од кога се ОЈ учио, ко је на њега утицао, киме је тумачио Достојевскога, и себе. То је, по нама, прави* ерминевшки пут и кључ за разумевање и «анализирање» мисли и личности Јустина Новог“ (П 13). Иначе, Јевтић потпуно прескаче, и дефакто негира, чињеницу да сам написао да је љубав Достојевског према оптинској духовности на Јустина најјачи руски, такође и директан, утицај – и да су најдуже деонице књиге што ме посвећене. Дакле „посредовање херменеутике“ није (kad „БЛ“ њоме проширује увиде) а потом јесте (kad Епископ Атанасије њоме одређује прави и једини пут) потребно, или је ипак непотребно – ако не води закључцима Епископа, а то су тврђење да апостол Павле и Достојевски најснажније утичу на Поповића. То, поновићу, ја ексилацијно тврдим. Међутим, ја не прихватам негирање и других утицаја. А нисам спреман ни да усвојим забрану размишљања о транцијама Достојевског, или студија паметних о њему – како задаје Јевтић (тиме што ме покушава застрашити Зизјуласом и Јанарадом). Најзад, херменеутика се не може избећи у општем смислу (као разумевајуће и отварајуће тумачење смисла текста = стварности). Она се не да избећи ни у посебним смисловима: рецимо, као интертекстуално читање идеја и поступака аутора преко учинака других на одређен текст тог аутора (чиме се историјски догађај уводи у разумевање, и то изнутра), или, рецимо, на начин херменеутичког кружења (у смислу тумачења дела целином и обрнуто). Оно што се може избећи јесте идеологизација.

Резултат поводом утицаја руских религијских философа јесте овај:

(а) утицај Достојевског је капиталан, притом „новосветоотачки“ изразито подстицајан (али сам сугерирао и да мисао Достојевског није у теолошком смислу сасвим без примедбе, и то са позиција православне теологије – па се не бих усудио да без резерви прихватим следећи став Епископа: „Зар је њему [па и нама ништима, или једном Зизиуласу, Јанарадсу], било потребно да чита руске или било које друге студије² о Достојевском да би осетио³ и познао ко је тај свечовек“ [П 12]); (б) утицај Флоренског је већи него што се сматрало и, изгледа, него што се допушта; (в) утицај осталих, осим Храповицког, Хомјакова, Несмјелова није превелик стога (г) уплыв већине остаје занемарљив (осим у смислу информативних и посредних уплива – које сам јасно као такве презентирао).

3. Што се утицаја Флоренског тиче, поновићу, отац Јустин је од њега примио – а зашто не би – неке важне термине, композиционе схеме, модел за теохуманистичку критику секуларне културе, теорију интегралног знања, рефлексије Руса о обожењу... (и ог њеа, не само од њега), као и обиље патристичког материјала: укључујући подстицај за писање студија о Макарију Египатском и Исаку Сирину. Указао сам дакле на низ теорематских елемената које отац Јустин из конструктивних разлога преузима од Флоренског. Та места сам јасно показао и цитирао – недвосмислено, и знатно проширено у броју и обиму локуса – у другој студији коју Епископ Атанасије помиње, наиме у: „Павле Флоренски и патролошки радови Јустина Поповића: историјат учинака једне рецепције“ (2011⁴). Такође сам казао да је отац Јустин примио „прве обрисе неопатристичке синтезе теологије“ из дела Флоренског Стуб

2 Прво: то није моја поента. Моја поента је то да независно читање Достојевског може бити охрабрено у једном или другом правцу разумевања, до одређене мере, читањем студија или рефлексија о њему. А што се тиче другог, да ли том логиком идући да закључим да онда суштице-оцеље Атанасија Јевтића о Достојевском не треба читати, нити сличне студије Зизјуласа, или Јанарада (ни оне Поповића!), или да на студије не треба ићи?

3 Многи су Достојевског „осетили и познали“ управо само тим путем: нпр. читањем студија Јустина Поповића о њему.

4 Атанасије Јевтић даје годину као „2001“.

и шврђава истине (али, не и само о њеја, утолико што их је кумулативно са мишљу из Достојевског синтети-сао, што се у критици овој прећу-тало). Неопатристичка синтеза, тај повратак оцима ради аутентичног одговора на горућа питања савре-меног доба, није једнозачан, уни-форман, монополистички уникалан образац – него је отворен програм. У том смислу Флоренски и Булгаков прилагадају том процесу, и то временен-ски пре Флоровског и Поповића. То да првопоменута двојица могу, и у многим смисловима би требало да дођу под критику друга је ствар, коју ведро уважам.

4. Затим Епископ Атанасије каже више ствари које су или плод неспо-разума или напротив нетачне, или обоје. Издвојимо само једно па да ово завршимо. Тако:

„По мени, ипак, најнерасудније, тј. најнекритичније, у овој књизи је кад њен аутор у «присуство елемен-ната философије Флоренског код Јустина» убраја скоро целу јеван-ђелско-светоотачку азбуку хри-шћанског љубомудрија [...]: то су «елементи философије љубави Фло-ренскога: егоизам као суштина гре-ха-пакла; учење о Христовој Ипо-стаси-Личности као услову и норми преобразовања сваке људске ипостаси; учење о агапијској природи Бога» – тј. да је Бог Љубав, осим ако аутор још тим не подразумева* софијански тамни вилајет «агапијске природе Софије», што Јустин није могао узе-ти или прихватити, макар то било од драгог му ПФ, јер то не спада у превазилазећи сваки ум Тайну (Еф. 3,14–21) Бога Љубави и Његовог Је-динородног Сина Љубави (Кол. 1,13), Кога као Ипостасну Божију Мудрост и Силу, код свих «софиолога» / Соловјев, Флоренски, Булгаков / њихова Софија просто напротив истискује сасвим у други план – што Јустин никада није могао прихватити, чи-ме се уствари све софиолашке, гно-стичко-аријанске фанатазмагорије разоткривају као псевдо теме које су сасвим изван оквира Божанског От-кривења, изван Цркве као Тела Хри-стовог, самим тим и изван богодане Љубави, Мудрости, Силе и Благода-ти Очевог и Христовог Духа Љубави, те дакле и Тријадолошко-Христо-лошке вере и теологије Апостола и Отаџа Православне Цркве“.

Прво: ја указујем на ослонско присуство и аналогијску синтезу тих елемената са хришћанским знањем и опитом од раније већ присутним у Поповића – а не указујем на, нити тврдим да је посреди плаџијаторско или безрезервно преузимање тих елемената. Да су они ту ни Јевтић не пориче. Тачније, он то признаје па пориче јер све то сматра небитним (или запахнутим софијанством). Друго: ја сам велике деонице књиге посветио експлицитном указивању на Поповићеву критику софијанства. Треће: Јевтић каже „... осим ако аутор још тим не подразумева* софијански тамни вилајет“, па пошто не само да не подразумевам него то одбацијем запаљује да Јевтић – не-гирајући да то одбацијем – правећи материјалан фаул и логички скок у наставку, мирно закључује:

„Овим (чиме то?!? питам ја, Богдан) већ падају и даље тезе БЛ: да је ОЈ узео од ПФ учење о Христовој Личности као услову и норми пре-образовања људске личности, и о ага-пијском богосједињењу, и о љубави као највишој синтези личности. За све то Јустин није морао чекати на Флоренског, јер све су то прва сло-ва азбуке Апостолско-Светоотачког благодатног подвигничко-литур-гијског искуства и њиховог богосло-вља као свеживотног сведочења“.

Никад нисам сматрао да је за то Поповић „чекао“ на Флоренског (да јесам, био би то нонсенс). Оно што сматрам, и под тим тезама подразумевам, јесте став да је Поповић од њега преузео одређене полуге мисли и одређене садржаје преко којих се огледао, увежбавао, обогаћивао: а оно што је већ поседовао – тако је по-редио, утврђивао, и доирађивао. Пита нас Епископ Атанасије: Шта остаје од Стуба и шврђаве истине Флорен-ског ако се извади његова софијанска глава? Одговор је да остаје осталих 11 глава (које, наравно, нису у свему без приговора) за које је отац Павле добио онај предбогољски матиштеријум на Московској духовној академији. Остаје књига дубоког ствараоца у области хришћанске философије и теологије. Остаје подстицајан текст за критички дијалог. Остаје свеште-номученичка личност Флоренског (ЈРУ 84 н. 126). Остаје и ова реченица Владике: „Велики (Флоренски) у мно-го чему другом“ (П 14) – да ли у дру-

гом од свеукњиће његове философије и теологије, или у свему другом осим софиологије, или у нечем трећем?

5. На крају додајем: моја четири до сада објављена студијска рада деонице су десетогодишњег пута (2005–2015). На том путу преостаје још четири године. Ти радови делови су проектне целине у систематичном настављању. Следеће етапе су посвећене управо истраживању Јустиновог начина прераде, синтезе и навладавања претходно тематизованог материјала – и инаугурацији његове неопатристичке мисли као такве: у смислу Жишија светих, Дојматијке I–III, беседа, ојледа и чла-нака... и у смислу аскетско-гно-стичких и етичких Стословова, којима се – опазимо – враћам, али, под условом до сад извршених научних предрадњи. У том смислу реакција епископа Атанасија показује се исхитреном. Нпр. пребрз је он кад мене, како каже с „нелагодом“, кори-за прихваташа некакве „полуипо-стасне“ или „моноусијне“ „Софије“ (П 15). То је брутално подметање. Изгледа да боље је, а и лакше је да Лубардић буде којајаги „крипто-полусофијанац“, па да тим страшилом отерамо његове анализе односа Флоренски – Поповић (гласине ће урадити остало). Ја такву софијанску примисао нисам „прихватио“, нити ћу то икад прихватити. У својој студији о Булгакову (на коју се Јевтић позива) – противно уобичајеном симплификаторском маниру, ја по-казујем комплексност и истанчану вишеслојност проблема о којима су расправљали други: ништа друго.

Из разлога које сам у објављеним студијама увео, ниједан од својих главних методолошких ставова и закључака нећу мењати. Изнесени противаргументи, држим, нису доволjan разлог за то. Али помно ћу слушати шта ми Епископ Атанасије говори. Надам се да ће то у будућности да изговара уљудније и академски коректније, притом на местима која научним расправама приличе. Захваљујући Владици, такође, више ћу пазити да моје ставове неко по-грешно не разуме.

У Београду, 18/19. децембра 2011. т.
Бојдан Лубардић
гоџенет Православној Богословској
факултету Универзитету у Београду

Манастир у Сочаници

Првобитни Храм Светог Усе Сочаничке реке, испод Беглу био на великому удару обесних ра, пренесен је и сазидан на постојала црква посвећена Св.

О подизању ове цркве, а сада манастира, нема писаних извора на које бисмо се могли ослонити да сазнамо име ктитора или оснивача, као и време подизања цркве. Све се заснива и ослања на народно предање које се преноси с колена на колено (старије генерације људи овога краја). Тако је главни извор да одредимо време подизања овог светилишта народно предање.

Вукмир Јевтић, свршени богослов и дугогодишњи повереник патријаршијских винограда и подрума у Сремским Карловцима, а сада и економ Српске Православне Богословије у Сремским Карловцима, покушао је да прикупи податке и сазна нешто више о овој цркви у свом родном месту.

У том свом истраживању ослонио се на казивање протонамесника оца Младена Раденковића из Шаренграда, Милисава Јевтића, Лете Вучетића и других старијих људи из Сочанице, као и коришћење белешки покојног Рафајла Јевтића из Сочанице.

Према тим подацима, ову цркву зидали су мајстори из Македоније, звани Гоге – Цинцари. Готово у исто време зидали су две цркве. Прво су зидали храм у Земаници 1861. године, како пише у црквеном запису, а затим су зидали цркву у Сочаници у којој нису оставили запис о години свога рада, па се констатује да је тај храм зидан 1862. године, и да је вероватно завршен 1863. године и посвећен Светом Јовану Крститељу – на Усековање.

На унутрашњем црквеном зиду са јужне стране, на малој неомалтерисаној плочи, вероватно некој надгробној и оштећеној, тешко се читају слова: Поп Степан, из села Узице сахрањен у манастиру, (вероватно у овој цркви), 7105(-5508=1597.) године. На истом зиду, нешто даље налази се друга плоча исто тако мала, на којој нејасно пише уцртано: 7161(-5508=1653). год. Вероватно да те плоче обележавају рођење или смрт некога од тадашњих житеља или братства овог манастира, што значи да је он овде постојао пре овог урезаног записа 1597. године. Цркву су Турци порушили, па је обновљена 1862–1863. године.

За време зидања овог храма, мајстори Гоге узимали су воду са извора у потоку са горње леве стране пута, у правцу чесме „Богдановац“ с десне стране крај пута. Тако се извор, који су мајстори користили, назива до данас „Гогина вода“. Воду са тог извора, домаћинства из доњег дела засека „Мала“ одводе за своје потребе, тако да се она више и не примећује на том месту.

Првобитни Храм Светог Усекованија налазио се у ливади Сочаничке реке, испод Беглучке воденице. Како је ту храм био на великому удару обесних турских насиљника и зулумчара, пренесен је и сазидан на садашњем месту, где је некада постојала црква посвећена Св. Ваведењу, а која је за време претходних ратова порушена. У олтару са северне стране, постоји

српског народа

Св. Успења – Лепосавић

кованија налазио се у ливади чке воденице. Како је ту храм турских насиљника и зулумђа-садашњем месту, где је некада Ваведењу

скривница, ћелија, коју су направили браћа Карло и Барло, одметници од турске власти. По причању њиховом, као и других људи, тих одметника било је око 300. Негде око Ниша, Турци су их напали и сви су изгинули. Остали су само браћа Карло и Барло. Идући тако путем кроз шуму, извадили су садницу бора, донели и засадили код цркве, која датира од пре 400. година. Озидали су ћелију испод олтара и ту се скривали. У то склониште могло се сићи и изаћи из олтара, а могло се кроз мала врата ући и изаћи са спољашње, југоисточне стране цркве. Тај улаз затрпан је наносима земље, па је пре четири године пронађен.

За време логоровања турске војске у шанцу више Крушевља, неки војник је засекао тај посађени бор. Црквени тутор из Сочанице Миленко Јевтић, који је чувао и надгледао цркву, као и још неки људи одмах оду те се пожале паши. Паша им изађе у сусрет и забрани даље сечење бора. По причању неких људи, војник који је секao овај бор полудео је, па је и то утицало да се даље сечење бора обустави.

За време велике акције пошумљавања, која је отпочела 1946. године и трајала неколико година, тадашњи свештеник у Сочаницама, протонамесник Младен Раденковић, засадио је сто хиљада багремових и борових садница око цркве. Сада се од истих подигла велика шума. Посебно лепо изгледају борова стабла пред зиму, кад отпадне лишће са листопадног дрвећа.

За зидање садашње цркве била је потребна дозвола од Цара. Зато се виђенији људи из Сочанице, са својим оборкнезом Ђирком Терзићем из Брзанца, договоре да он, као кнез, оде у Истанбул и од цара издејствује дозволу за зидање цркве. Тако се кнез Ђирко запути пешке у Инстамбул код цара. Након извесног времена, он се врати са дозволом за подизање цркве. По тој дозволи одобрено је да се црква у Сочаницама зида, али не у висини коју су они предложили, већ много мањој – „да не сме бити виша од једног човечијег боја (расте) споља“. Зато кнез одлучи сам на своју руку те рече осталима: „Цар је дозволио један бој, а ја хоћу на своју одговорност још један бој у висину“. Тако су они саградили садашњу цркву у Сочаницама.

Како су прекршили цареву наредбу, цео црквени одбор морао је да одлежи затвор, а кнез Ђирко Терзић је тај свој подвиг платио својом главом. Када је једном приликом купио вергију (порезу) у Сељанцу, Турци су га у заседи сачекали и убили у подножју планине Остро копље испод села Сељанца. Његово тело је донесено и сахрањено у Сочаницама са северне стране храма, али тако да лицем гледа у храм, јер то је била његова жеља за живота.

Не зна се да ли је ова црква у Сочаницама икада била манастир. Парохијска црква је постала вероватно одмах после обнове, претпоставља се на старим темељима. У манастиру је претворена одмах после бомбар-

довања Косова и целе Србије, као и прогона Срба са Косова у лето 1999. године. У то време је на Косову, поред осталог, страдало око 150 цркава и Манастира. А највише је страдао српски народ који је, поред 3000 жртава, морао оставити сву своју имовину и бежати у избеглиштво. Косово је тада напустило 200.000 Срба. А и многи монаси морали су избећи из својих попаљених и порушених манастира. У то време 1999. г. избегао је са Косова и дошао у новоосновани Манастир Светог Јована у Сочаницама и протосинђел отац Јован Јеленков. Сакупио је братство од седам чланова, обновио цркву, подигао конак, оштећени мермерни иконостас заменио дрвеним, престоне иконе донео из порушене цркве у Смађу код Новака – Призрен. Успоставио је редовно, свакодневно богослужење и повратио у нормалу животворни дух овом великому светилишту, које је дотле било запуштене и готово запустело. Сада млађе генерације монаха настављају живот у овом манастиру.

Тако се обично дешава у нашем људском животу – док један крај страда и трпи, други ваксреава. За све то што се тако дешава по промислу је Божијем, и треба да кажемо: *Нека је за све слава Богу.*

*Материјал сакујио и чланак саставио Вукмир Јевтић,
а дорадио и приредио
Архимандрит Јован Рагосављевић*

Разговор са академским сликаром и иконописцем Владимиром Ђетковићем

Без литургијског живота нема праве иконе

Разговарала Марина Марић

Свако ко иоле познаје икону може да уочи разлику између иконописца који води литургијски живот и иконописца кога то не занима. Слика све открива, само треба гледати.

Владимир Ђетковић је академски сликар, графичар и иконописац. Најпознатији је по минијатурама. Њих највише воли да ради јер га непрестано инспирише сналажење и прављење прича на малом простору. На минијатурама (крстови, јаја, мале иконе – величине човечјег нокта), представљени су велики сакрални догађаји. Добитник је више награда и признања. Најдражја му је Прва награда, освојена у Шапцу пре више година. Овај уметник непрестано излаже и ван граница наше земље па је то био повод за разговор са њим.

Недавно (20. октобра ове године) сте заједно са Бобаном Вељковићем први пут излагали иконе и минијатуре у пјешчтамској Галерији „Фонтана“. Како је дошло до тога да изложите своје радове у Словачкој? Какве су Вам импресије сада, после изложбе?

– Има седам година како сарађујем у њиховој колонији тако да су Словаци добро упознати са мојим радом. Излагао сам тамо више пута, али први пут

сам представио своје радове у галерији која је модернија у односу на оне које су предвиђене за излагање икона. Сам град је заправо бања, попут наше Врњачке Бање, само три пута већи, отприлике. Тамошњи људи су образовани и воле врсту уметности коју им презентујем.

Словаци су у већини римокатолици. Како су посетиоци изложбе реаговали на православну српску баштину коју сте им презентовали?

– Они немају предрасуде што се тиче нашег иконописа. Штавише, они воле нашу икону. Поштују је више него ми њихове иконе. Осим тога, доста људи који су посетили изложбу су колекционари. Човек који од мене узима минијатуру је католик, али воли нашу православну уметност. Тражио је да му на јајету урадим сцену Христовог пута до Голготе, од Јудиног издајства до полагања у гроб, тако да је то свима било нормално и никаквих непријатности нити проблема није било.

Пре четири године излагали сте минијатуре у Лондону. Како су

припадници западне традиције реаговали тада на православно духовно наслеђе које сте им представили? Да ли су Ваше иконе и минијатуре нашле пут до срца припадника других религија и да ли сте приметили неке разлике у реакцијама у Чешкој сада, и онда у Лондону?

— Било је исто позитивно. Нису имали никакву одбојност, они су баш волели то да виде, то је за њих ново и егзотично. С обзиром да смо са истока, и наша традиција и сам наш менталитет и наше понашање били су им привлачни.

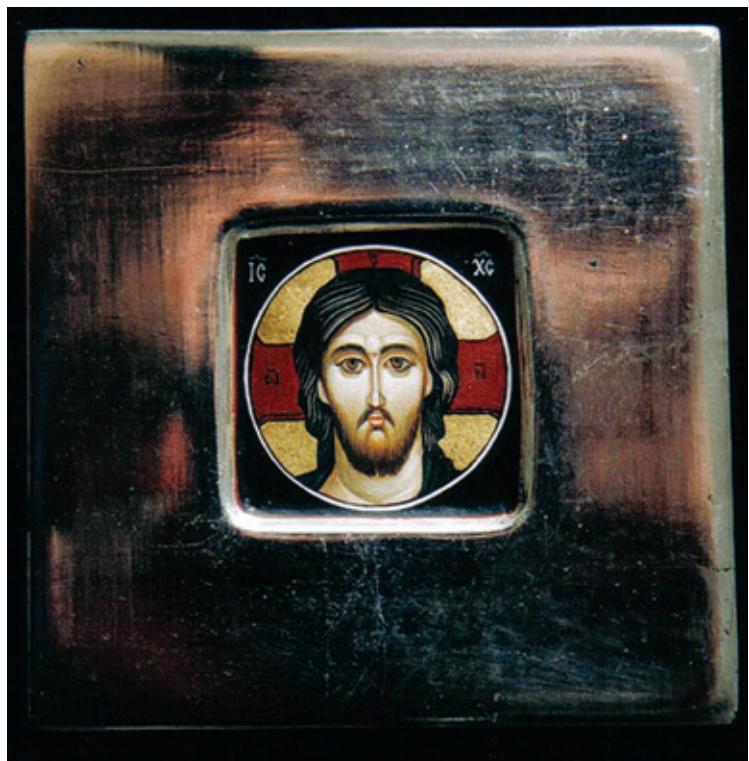
Академски сте сликар, члан УЛУСА од 1990. године. Пролазили сте кроз више фаза у свом ликовном стваралаштву. Како сте се нашли у иконопису? Шта Вас је навело на тај пут?

— До 1993. године радио сам као дизајнер у једној фирми која је правила играчке, а онда је кренуло све наопако, земља је почела да се руши, распада, уведене су санкције, свеопшта

криза, инфлација. Тад сам упознао позлатаре из Храма Св. Саве који су ме увели у иконопис. Самоук сам када је упитању иконопис. Наиме, они су позлаћивали дрвена јажа која сам ја претходно сликао. Већ осамнаест година радим икону у континуитету. Повремено радим и графику када се појави неки конкурс. И то графику која се ставља у књиге. Пошто имам два сина, волео сам да им причам приче и те приче сам претакао у неке илустрације. Прича „Чардак ни на небу ни на земљи“ је једна од тема која се појављује на мојим графикама. Имао сам позиве да радим и фрескопис, али ја сам више кућни тип. Не волим да се одвајам од породице. Радим скоро све кућне послове и уживам у томе. Несебичну љубав и топлицу којом су ме обасипали баба и деда покушавам да пренесем и на своје синове.

Уметничка дела византијских и српских средњовековних сликара су Ваша стална инспирација и извор надахнућа. Настављате вековну традицију коју су започели Св.

Ћирило и Методије. Да ли својим иконописом рушите баријере, религијске мостове и културне препреке као што су то чинила солунска браћа? На који начин Вас њихово дело непрестано инспирише?

– Моја слава је управо Св. Ћирило и Методије. Од малена сам се упознао са њиховим делом, што се после провлачило и на студијама. Тад су се многи чудили зашто њих сликам, али то је у урезано у мојој свести и породичној традицији. Моје минијатуре осликавају, поред саме теме, и мене, мој однос према породици и према правим истинским хришћанским вредностима.

Колико има модерног у Вашим делима? Да ли Вас стварност надахнује, инспирише или иконописом, можда бежите од ње?

– И Свети Сава је у своје време био веома модеран. Дакле, свако доба има своју моду. Рецимо крстове, настале раније, ишчистим, упростим и трансформишем према свом сензибилитету и трендовима јер је неминовно да будеш модеран. Долазим до модерније форме крста који не губи на својој традиционалности. Свако јаје и крстић који насликам су различити, трудим се да увек додам нешто ново, не волим да се понављам. Несвесно сликајући лик Малог Господа, сликам га тако да личи на мог сина. То је много

њих уочило, али ја тога нисам свестан. Сваки уметник има свој несвесни печат по коме се разликује од осталих. Једна моја колегиница слика портрете издужених лица јер она има такву физиономију лица. Субјективно је веома важно. Чак и конзерватори, који важе за кописте, дакле објективне уметнике, и они уносе нешто лично и особено у своје ликовне композиције.

Икона се претвара у место где се сусрећу човек и Бог. Како у Вашем случају изгледа тренутак отпочињања, настајања и завршавања тих сусрета?

– Теологију сам учио сликајући икону. Неписмени су на основу фресака и икона сазнавали о библијским догађајима. Тако сам се и ја изграђивао. Након обезбоженог времена у којем смо живели, сви смо се вратили Цркви и Православљу. Неопходно је водити литургијски живот и постити кад год је то могуће. Поготово када су велики празници. Без озбиљног бављења духовном сфером нема праве иконе. Свако ко иоле познаје икону може да уочи разлику између иконописца који води литургијски живот и иконописца кога то не занима. Слика све открива, само треба гледати.

Ваше минијатуре на јајету се одликују складом, хармонијом и унутрашњом пропорцијом уз савр-

* На фотографијама су приказане минијатуре величине од 3cm па навише

шену прецизност у изради. Да ли користите нека помагала у изради таквих минијатура? Које минијатуре су Вам најдраже?

– До пре два месеца нисам користио наочаре. То је Божији дар да имам добар вид и прецизну руку. Има више фактора: уредан спољашњи живот манифестију се на унутрашњи и то даје овакав резултат. Искуство у раду се стиче годинама. Кад насликам неку минијатуру често не могу да верујем како сам то успео, али није све до мене. Има то нешто што је научено, а друго је Божији дар. Нисам увек расположен за сликање. Има момената када радим хитно по наруџбини. Под притиском се напрежем да урадим то што пре, губим вољу и не успевам да одрадим то како треба. Али то је наша свакодневница, чиме год да се бавимо, сви смо под притиском. Урадио сам преко 500 јаја, али радим и крстове, класичне иконе које су наративног карактера. По наруџбини сам направио крст који се састоји од 14 јаја. Крст је симбол страдања, а јаје је знак живота. Можда ми је рад на тој композицији остао у најдражем сећању.

Учесник сте бројних иконописачких колонија. Шта оне представљају за једног иконописца? Мисионарење, сабирање, стварање својеврсног легата за поклоњења, или све то заједно?

– Све то заједно. Првенствено упознајем нове људе. Упознао сам тако пријатеље са Кипра, иконописце из Русије и Украјине. Сви су они различити и имају другачије погледе на уметност. У контакту са њима непрестано надограђујем себе. На први поглед они су мало хладнији, нису као ми отворени и приступачни. Помажемо једни другима, учествујемо на заједничким изложбама, могу рећи да смо једна велика породица.

Ако све зависи од Божије благодати, када ћете поштоваоце Ваше уметности обрадовати новом изложбом?

– На пролеће наредне године излагаћу у словачкој галерији „Визант“. Планирам и једну изложбу у Београду, пред домаћом публиком. На предстојећој изложби „Свети цар Константин и царица Јелена“, на којој ће учествовати велики број уметника, наћи ће се и мој рад. Позван сам у Москву, тачније у Руску академију наука и уметности, где треба да одржим реферат и представим нашу уметност од етнологије до дизајна. И на Кипар сам позван, али је неизвестан мој одлазак због транспорта мојих радова. Мој рад је специфичан. Пуно времена је потребно за ову врсту рада, много више него иконописцима и фрескописцима који раде велике формате.

Вера као заповест спасења

Јован Блајојевић

„Вером Јосиф на самрти спомену Излазак синова Израиљевих и заповеди за кости своје.“

Јеврејима 11,22

Јосиф је једанаести син праоца Јакова, дugo очекивани првенац његове вољене супруге Рахиље, и током дугог временског периода је био њен јединац. Наведене околности су га ставиле у позицију очевог миљеника и полубрата, гледаног са за-вишћу од стране своје старије браће. Читав његов живот био је обележен овом супротношћу. Она се показивала на најразличитије начине током бурног и прилично сировог времена са краја 16. и почетка 15. в. (што је период коме припадају најзначајније године Јосифивог живота).

Древни Оријент овог периода је пролазио кроз велика превирања. Сумерско и древно-ававилонско царство доживљавало је кризу и његов сјај је битно урушен ратничким најездама пљачкашких народа који су жудели за богатством високоцивилизованих градова древне Месопотамије. Многи су били принуђени да се окренуnomадском животу и упуте на запад и јут, како би преко Ханана дошли на границе Египта, друге велике империје тог доба.

Египат доминира у библијској нарацији о праоцу Јосифу. Бурна времена која су обележавала историју Египта у овом периоду била су тесно скопчана са Јосифовим животом. Политичке и друштвене промене су обележиле живот младића који је из атмосфере породичне нетрпељивости и напетости у измештен у вртлог дворских интрига. Све то је допринело да и Јосифов живот и сам буде променљив, несигуран и чудесан као што је променљиво, несигурно и чудесно било и време у којем је Јосиф живео.

Јосиф је био омиљени син Јакова, издвајан од остале браће, браће која су га продала као роба у туђину (Пост 37,25–36). Његово тело, ненавикнуто на тежачки живот, од пустинског сунца и пешчаних ветрова штитила је шарена племићка хаљина, а потом је обликован ропским послом на дворовима египатског угледника Петерфија. Јосифова марљивост, способност, поштење и верност су особине на којима је изградио свој углед и од позиције обичног роба уздигао се до повлашће-

ног положаја роба-економа, односно управитеља и надгледника имања (Пост 39,1–6). То је позиција на којој би можда могао да проживи прилично лагодан живот, да га променљивост судбине није ставила пред ново искушење. Зачудо, управо због победе у искушењу је доспео до тамнице (Пост 39,6–23). Ту, у најдубљој тами свог живота, поставио је темељ свом величанственом уздизању. Када се већ више није имао чему надати, доспео је до места великог везира египатске империје (Пост 41,1–46). И опет, он који је својом мудрошћу и достојанственошћу задивио самог египатског суверена, био је збуњен и затечен сукретом са простим пастирима – својом давно изгубљеном браћом; он чије је лице блистало од мирисних помасти фараоновог двора, умio је лице сузама приликом сусрета са млађим братом кога је тек тад упознао (Пост 42,45,1–4). Коначно, Јосиф који је у својој руци имао сву власт и моћ Египта, јасно и недвосмислено се одрекао права суда над браћом, признавши Бога као врховног судију и господара (Пост 50,19–21).

Предивна новела о Јосифу обухвата велики део Постања и представља засебну приповедну целину, смештenu у оквир шире нарације о праоцима Израиља. Стилски подсећа на сличне приповести познате из античких египатских споменика. Од њих се, ипак, издваја јасном богословском поруком, истицањем Провиђења као покретача свих дешавања, што се снажно рефлектује у речима које је Јосиф упутио бра-

Уколико се прихвати да је период праотаца Израиља окончан средином 15. в. пре Христа односно да је Јосиф на положај великог везира Египта уздигнут крајем прве четвртине тог века, Јосифово уздизање може да се успешно објасни општом друштвено-политичком ситуацијом у Египту тог доба. Многи су, наиме, изражавали озбиљне сумње у вези са могућношћу да у једној империји древног Оријента странац дође до тако високог положаја и да, штавише, омогући клану својих сродника несметано насељавање и живот у тој земљи. То, међутим, не би било чудно уколико такав догађај повежемо са владавином Хикса, страних азијских владара који су се успели на трон Египта. Они би, као народ семитског порекла, пре могли да нађу подршку у етнички близком Јаковљевом клану, него у страоседелачком племству и народу који их је сматрао окупаторима и узурпаторима.

Распарчано краљевство

На крају раздобља Средње врхунске краљевине Египта је изубио своју моћ а долина Нила поделењена је на неколико краљевстава. Краљевство Куш налазило се на јуђу, у Нувији, док су Хикси владали из Авариса (14. и 15. династија) у делници Нила. Централним Егишом владали су Егишани, из Тебе (16. и 17. династија).

Ћи: „Бој ме посла Јега вама ради живота вашета јер види тајд у земљи... Бој ме посла Јега вама да вас сачува на земљи и да вам избави живот избављењем пре великом“ (Пост 45,56–7).

Праотац Јосиф је снажно инспирисао касније библијске и ванбиблијске писце који су се усредређивали на његову верност (Прем 10,13–14; 1Мак 22,53; 4Мак 18,11; 1Клим 4,9; уп. Пс 105,17–19). Инструкције које је он дао својој браћи, а које се тичу крајњег одредишта његових посмртних остатака, привукле су доста мање пажње, а и тада се овај детаљ библијске нарације сагледавао као доказ Јосифове јединствености и величанствености јер нијерођен шакав човек као Јосиф и о његовим костима се водило рачуна (Сир 49,15).

Пажњу писца Химне вере, међутим, привлаче управо ови моменти са kraja Јосифовог живота када он заповеди за кости своје (Јевр 11,22). Ове речи Постанице су несумњива алузија на Пост 50,24–25; али истовремено су и њихово егзистенцијално тумачење којим се пажња изнова усмерава ка делу вере које се реализује у атмосфери смрти.

Праотац Јосиф

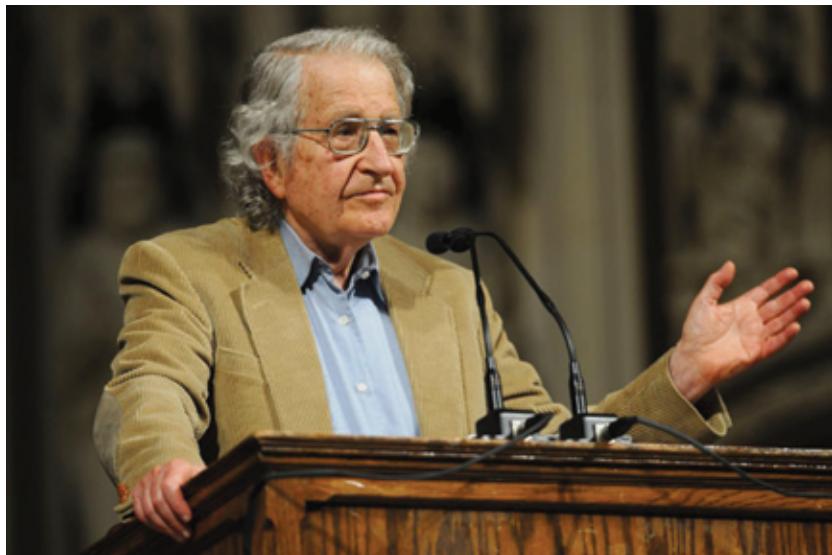
Јасно је да ни Јосиф ни писац Химне у смрти нису препознали претњу за испуњење божанских обећања (уп. Јевр 11,12–21). Јосиф је био потакнут очевом заповешћу да не буде сахрањен у Египту већ у породичној племенској гробници Мекпеле, првом поседу Израиља у Обећаној земљи. Том заповешћу Јаков је изразио веру у испуњење обећања о наследству земље.

Слична есхатолошка перспектива види се и у случају Јосифа и његове заповести о својим посмртним остацима. Иако је он постигао високо звање у Египту, Јосиф није припадао земљи Нила. Јосифова брига за сахрану у Ханану, израз је жеље мотивисане вером да буде присаједињен наследницима обећања. Попут својих великих предака, Јосиф је вером видео ствари још не-виђене (ст 15), јасно као догађаје који су се десили. У вери је препознао да је излазак Израиљаца из Египта зајамчен као део остварења обећања о поседовању земље (Пост 50,24–25). Јосиф се са осталим праоцима вере повезује есхатолошки оријентисаном вером. Њом је видео излазак синова Израилових из Египта, величанствену Пасху којом су се његови потомци усмерили ка Ханану.

Снага и значај овог виђења постаје импресивна у светlostи библијске нарације са почетка Књиге Изласка. Прва поглавља овог списка сведоче нам да Египат за Израиље није био само страна земља у којој су (макар за неко време нашли уточиште и спасење од глади), па чак ни само земља тежачког

живота и обесправљености, већ пре свега земља смрти која је вапила да их прогута и уништи. У светlostи те чињенице, Јосифова заповест о костима је охрабрујућа порука да о томе да смрт није коначна тачка, а израиљско испуњење те заповести (Изл 13,19; Иав 24,32) постаје величанствена типолошка најава оне истинске Пасхе, Господње Пасхе, свештене и славне, како је називамо у Ваксршњој Литургији исповедајући да је то *пасхално искуство*, искуство преласка из смрти у живот, и са земље у небо, у Царство небеско, истинску и праву земљу Обећања којој су тежили и праоци Израиља међу којима значајно место заузима праотац Јосиф.

Научници нису сагласни у погледу датирања праотаца Израиља. Постоји више предложених решења, али се ниједно не може схватити као потпуно поуздано. Овај проблем је повезан са применом дуже или краће хронологије, као и са датирањем догађаја изласка. Сви се слажу да је период праотаца трајао нешто дуже од два века, али постоји неслагање око времена када је он почeo. Према једном схватању период почиње почетком 21. в. пре Христа и окончава се половином 19. в. док се догађај изласка догодио половином 15. в. пре Христа. Други аутори су склонији да почетак периода праотаца датирају на почетак 19. или, како је највероватније, 17. в. пре Христа. Ако је тако, догађај изласка треба датирати у средину 13. в. пре Христа, а крај периода праотаца на почетак 17. или, како је вероватније, прву половину 15. в. пре Христа.

Ноам Чомски
– лингвиста,
философ, писац
и дисидент

Савест нашег времена

гр Давор Џапић

Историја, али и савремена дешавања показују да нема директне корелације између степена уређености једног друштва, права и слобода која уживају грађани једне државе

Пре неколико недеља Ноам Чомски (Noam Chomsky), по многима најзначајнији живи интелектуалац на свету, одржао је још једно предавање на Колумбија универзитету у Њујорку. Тема је, чак и за површне познаваоце опуса овог мислиоца, била уобичајена: *Америка и Израел-Палестина: Рат и мир* (*America and Israel-Palestine: War and Peace*).

Иако је већина присутних, претпостављам, већ имала макар оквирну идеју о томе како ће предавање изгледати, које ће то бити тачке фокуса, као и коначна порука, то није спречило више од 500 људи да се окупе у Бернард сали на Бродвеју, док је још неколико стотина, углавном студената, остало испред, будући да су капацитети сале били попуњени.

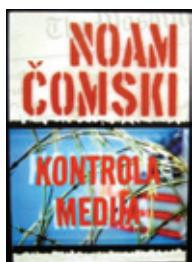
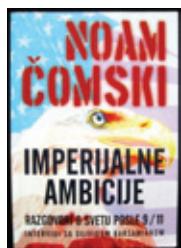
Свако јавно појављивање Чомског је догађај. Иако је помињање његовог имена у највећем броју водећих медија у Америци реткост, било је веома пријатно видети велики број људи који су пристизали са разних страна, са врло јасном свешћу о томе где и

због чега иду. И што је најважније, могла се међу некима од ових људи осетити спремност да оне принципе који су их довели на овај догађај покушају да применењују у пракси.

Оно што је можда неочекивано јесте да овог аутора, који никада није, по сопственим речима, ни волео ни умело да држи запаљиве говоре и који је сада већ прешао осамдесету годину, слушају све генерације. Чини се ипак да су за његове идеје увек били најотворенији припадници млађих генерација, којих је у публици и овај пут било убедљиво највише. А његове друштвене и политичке идеје се и данас, у својој здраворазумности, могу учинити веома авангардним, иако су у суштини класичне. Једна од основних је, заправо, веома хришћанска: видети у сваком човеку – човека, људско биће, према коме се треба односити са поштовањем. Уз то, Чомски, који није верник, непрекидно наглашава важност једноставног и универзалног моралног принципа (који је такође еванђеоски) око кога, чини се, не би требало да буденика-

квог спора: не чини другима оно што не желиш да други чине теби. Или, другачије речено, примењуј на себе исте стандарде које применујеш на друге, ако не и нешто оштрије.

Ове једноставне претпоставке су, ипак, у пракси готово недостижне, поготову када је реч о државама и међународним односима. Али оне су често недостижне и на појединачном нивоу, у нашим ставовима према другима, у начину на који перципирамо када се нешто дешава „нама“ и када се исто то дешава „њима“ (другоме). Малобројна цивилизована друштва на овој планети су успела да се уздигну до нивоа прихватања другог човека као човека, без обзира на његову/њену боју коже, нацију, веру, сексуалну оријентацију или сличне одлике. Другим речима, после вишевековних „истрага“ других и другачијих, појединачна друштва су успела да прихвate као стандард односа према другоме једноставну поставку: да то што је неко по нечemu другачији, уколико та разлика на разуман начин не угрожава друге (као нпр. у

Аврам Ноам Чомски (енгл. Avram Noam Chomsky), амерички лингвиста, философ, писац, професор универзитета и дисидент, рођен је 7. децембра 1928. године у Филаделфији, САД. Чомски је данас најутицајнији критички мислилац у свету, чије поље деловања и интересовања обухвата лингвистику, информационе технологије, идеологију, савремено друштво, политички систем, образовање и низ других са овим феноменима повезаних тема. Чомски је професор лингвистике на Масачусетском

институту за технологију. Заслужан је за развој теорије о генеративној граматици, која се сматра највећим доприносом лингвистици направљеним у 20. веку.

Ноам Чомски је иностран члан Српске академије науке и уметности у Одељењу друштвених наука. Усвојој књизи „Нови милитаристички хуманизам“ оштро критикује бомбардовање Југославије, јер је било у супротности са међународним правом и указује на то да је хуманитарна трагедија на Косову и Метохији почела тек после почетка бомбардовања.

случају насиљника), није разлог да тaj некo буде изопштаван из заједнице или физички угрожаван. Међутим, у највећем броју друштава, ово и даље остаје веома тежак домаћи задатак који се решава уз много напора, уколико се уопште нешто чини на његовом решавању.

Али, чак и у случајевима када су државе и друштва спровела у дело начело прихваташа другог человека као человека, а принцип реципрочности прихватила као морални и правни стандард по коме функционишу, то се ретко када рефлексује и на њихове међународне односе, на однос „нас“ као међународног субјекта према „њима“. Историја, али и савремена дешавања показују да нема директне корелације између степена уређености једног друштва, права и слобода која уживају грађани једне државе (дакле степена цивилизованости), и начина на који та држава спроводи своје интересе у односима са другим државама. Имамо низ примера када се земље, које су веома цивилизоване и демократске на унутрашњем плану, понашају крајње недемократски и нецивилизовано у међународним односима. Имамо и низ обрнутих случајева, када се земље у којима су на власти диктаторски или полу-диктаторски режими, који тероришу сопствене грађане или поједине групе, понашају изузетно миролубиво и неимперијално у ме-

ђународним односима. И све друге комбинације су могуће. То показује како ова два нивоа не треба мешати, а свест о њиховој јасној разлици у пракси може значајно помоћи у разумевању како домаће тако и међународне политике. Али, ово нам указује на још једну важну ствар: признавање (сваком) другом људском бићу да је човек, као што сам ја или „ми“, и прихваташа да исти критеријуми којима оцењујем друге морају важити и за мене (или „нас“ као колектив), јесте циљ за који се вреди борити као у појединачном друштву тако и у односима према другим државама и народима.

Иако се ови принципи чине толико једноставним, некима можда и баналним, пракса показује да их је веома тешко спровести у дело. „Ми“ смо по дефиницији бољи, лепши, паметнији, јачи, а ако нас реалност увери у супротно (а то је можда једина позитивна ствар код оних који из губе ратове, поготову када ти ратови нису били искључиво одбрамбени) остаје нам увек могућност да „њих“ мрзимо и да свој гнев, фрустрацију и очај, или једном речју своју имплементацију, искалимо на „другоме“, било да се тај други зове Авганистан, хришћанин, мусиман, комуниста, плаћеник, издајник... списку се може додати готово све.

Дело тако значајне историјске фигуре какав је Чомски нас подсећа на

то да је почетак сваког насиља, непријатељства или мржње у неспособности да прихватимо другог као човека и неспособности да прихватимо базичне моралне принципе. А када једном почне круг насиља, онда се он тешко зауставља и тешко се у њему налази морална чистота. Неко је исправно рекао да невиних и праведних може бити само на почетку рата.

Инцестуозна удобност „нас“ и „нашег“ често отупљује не само чула него и разум. Таква отупљеност је веома плодно тло за ширење различитих структура моћи, политичких, финансијских, криминалних, као и најнаказнијих идеологија. У тој первертираности моралних принципа, прихватљивог и неприхватљивог, читава реалност се полагао утапа у желатинасту опну полtronства, баналности, разбојништва, варварства.... Затворени у сопствени кошмар, често дајемо себи одушка у оргијастичком лудилу (које је, сетио се, незамисливо без крви) у коме се чини да је све дозвољено и све могуће, док заправо баш то оргијастично лудило све чини немогућим. После тога следи неминовно, болно и мукотрпно буђење... И баш то непријатно и болно буђење је једини излаз из бунила. Алтернатива је наставак кошмара који ће постајати све већи, несношљивији и дубљи, из кога ће буђење, ако икад до њега дође, бити још теже и болније.

Први Епископ Сирмијума

Свети свештеномученик Иринеј

Радован Пилићовић

Тло данашње Србије, као и суседни крајеви, дали су доста знаменитих личности чији је начин живљења и порука потомству остала утрађена у Свето Предање једне Свете Саборне и Апостолске Цркве.

Идући у сусрет јубилеју 1700. годишњице Миланског едикта, у јавности се готово свакодневно присећамо и подсећамо древнохришћанских источника и једне засведочене старине Православља. Тло данашње Србије, као и суседни крајеви, дали су доста знаменитих личности чији је начин живљења и порука потомству остала утрађена у Свето Предање једне Свете Саборне и Апостолске Цркве. Историјске конструкције које су настале временом, поготово наслаге цивилизацијских неприлика помутиле су чистоту прихватета Св. Предања, а наша је обавеза да се увек присећамо извора и источника хришћанства на простору „Светог Илирика“.

Илирик и Сирмијум

Важан кутак илирских пространстава био је и крај око античког Сирмијума, заправо наш Срем „кићени и напађени“, наша Месопотамија између Дунава (*Danubius*) и Саве (*Savus*), јужни окрајак Доње Паноније (*Pannonia Inferior*). Антички Сирмијум, налазећи се на „лимесу“ био је погранична област Римске царевине, јер су иза Дунава већ били „варвари“ и област која није била под управом државне администрације царског Рима, а тако и цивилизованог света, ондашње „екумене“. Са померањем државног центра у позном Римском царском периоду, умножавањем „царских престонаца“ сам град Сирмијум (Сремска Митровица) постао је 293. један од

„царских столица“ (*sedes imperii*) и то заједно са Триром, Миланом и Никомидијом. Није на одмет поменути да су из овог краја пореклом и цареви: Декије Трајан (249–251), Аурелијан (270–275), цар Проб (276–282). Последњи се трудио око економског напредка краја из кога потиче и заслужан је за ширење винове лозе по данашњој Фрушкој Гори. Сви су они као романизовани Илири, били земљаци и географски претходници античког „Нишиље“ Св. равноапостолног цара Константина Великог. Његов директан наследник, цар Констанције (337–361) рођен је у самом Сирмијуму. Традиција ширење хришћанства у античком Срему приписује се апостолима Марку и Андронику, док се сигурнијим, археолошким и историјским путем, црквена организација тамо може пратити поуздано од средине III века.

Први у историјским изворима забележени епископ Сирмијума јесте Иринеј који је мученички пострадао исповедивши непоколебљиву веру у Христа Бога Распетога и Васкрслога, 6. априла 304. године. Ако ће 2013. бити 1700 година од проглашења Миланског едикта од стране цара који је рођен у данашњем Нишу, године 2014. биће тачно 1710 година од пострадања првог епископа на територији данашњег Срема. Сурови и систематски прогони који су против Цркве покренути у доба цара Диоклецијана били су религиозни обрачун паганског света, старе незнабожачке вере, а слободно можемо рећи обоготоврене политичке, против духовног погледа на живот, свет и друштвене односе.

Мученици за хришћанство

Историјски је посведочено око 150 ранохришћанских мученика сирмијских. Поред Епископа Иринеја страдали су још његов ђакон Димитрије, баштован Синерот, избегли у Сирмијум из Сингидунума: јереј Монтан и супруга Максимиња, а са њима и Донат. Тој групи се приодаје још Полион из Цибала (данашњи Винковци). Из Сирмијума је такође и мученица Анастасија, пострадала 304. године, чији се култ неговао у Задру („Света Стошија“), одакле је око 814. у време Карла Великог њено поштовање пренето у Фулду. За античку Фрушку Гору (*Alma Mons*) везује се страдање четворице хришћана каменорезаца, чија су имена забележена: Клаудије, Кастро, Симпронијан и Никострат. Та „четворица овенчаних“ (*Quattuor coronati*) одбили су да изрезбаре лик незнабожачког Ескулапа, погазивши царску наредбу, приликом Диоклецијанове посете Панонији, и испили су чашу страдања примивши мученички венац. Њихов пример је потакнуо стражара Симплиција, који им се придружио у исповедништву. Ако се овом списку мученика и сведока Христове вере дода још 72 мученика страдалих у време Диоклецијанове крватве кампање према Цркви који се помињу у мартирологијама, где су још 5 анонимних хришћана страдалих са Св. Димитријем, затим девојка Василија и мученик Секунд, заслуге ове античке области и крватвији данак који је она платила превазилази бројчано све друге крајеве

Илирика или се барем са њима изједначава.

Илирик је, такође, изнедрио страдалнике попут Викторина из Петовијума (данашњи Птуј у Словенији), Квирина из Сисције (Сисак у Хрватској), ту је и Венантије Делминијумски (Дувно у Босни и Херцеговини), а следе и нама познатији Св. Флор и Лавр из Улпинане (данашњи Липљан), Св. Емил и Стратоник (Београд) и Св. Ерасмо Охридски. Помало остаје изненађујуће како велики и значајни Наисус (Ниш) и Виминацијум (Костолац) нису дали мученике, јер о тамошњим митирима нема помена ни у литературним изворима, ни у епиграфским споменицима. То не значи да их није било, али је то од нас сакривено и за сада је методолошки немогуће утврдити, те је тако од нас то знање сакривено.

У сваком случају допринос Сирмијума империјалном хришћанству и административној историји Римског царства је велики. У актима Аквилејског сабора из 381. за хришћанску цркву он је „глава Илирика“ (*caput Illyrici*). После прогона великог интензитета за време Диоклецијанове владе, зна се да је на Сабору у Никеји 325. био Домнус из Сирмијума, затим се помиње Епископ Евтерије (†347), али и двојица неправославних: Фотин (345–351) и Герминије (351–392). Наиме, Сирмијум и околина били су уточиште за присталице аријанске јереси који су се, будући прогнани, раштркали по Илирику.

Најпознатији од њих су: Валент из Мурсе (данашњи Осијек) и Урсакије из Сингидунума (Београд). Полет хришћанства ове области зауставља навала варвара – Хуна, Гота и Авара. Аријанска странка је „проклијала“

по Сирмијуму, израз који би употребио Св. Јероним, а догматске борбе око тријадолошке формулатије, са много лутања, па и неуспеха, воде се кроз тзв. четири Сирмијумске формуле, на сaborима: 351, 357, 358. и 359. године.

Страдање Св. Иринеја сирмијског

Мученици нису само жртве својих унутрашњих убеђења и спољашњег страдања. Ону су страдалници, али и сведоци, како гласи изворни смисао јелинске речи (грч. *μάρτυς* – мартис; лат. *martyr* – мартир) сведок. Мученици сведоче пред пролазним светом нови начин постојања, везаност за Господа, учествују у његовим мукама да би били прослављени у долазећем веку Будућег Царства. Мученици не провоцирају, они не изазивају страдање, али када наступи одлучан час, онда храбро стају пред суд незнабожачког света и испијају без роптања горку чашу сирових муга, које су спремљене да их поколебају и приморају да се принесу жртве мртвим боговима, демонима. О мученицима II и III, као и самог почетка IV века (до 313. године – проглашења Миланског едикта) зна се на основу хришћанске књижевне традиције (Јевсевије Кесаријски, Лактанције, и други писци), али и на основу документарних извора првог реда. Јевсевије Кесаријски говори о Галеријевим и Диоклецијановим прогонима опширеји у осмој књизи своје *Црквене историје*, помињући „Дуклијанов указ“ који прописује да се „цркве руше до темеља, да се Писма спаљују, и да сви хришћани изгубе државну службу уколико се не одрекну своје вере“. (*Црквена историја*, 8, 2). Наиме, јуридички менталитет римског света, водио је записнике са саслушања и суђења хришћанским исповедницима.

У сачуваним преписима *Страдања Св. Иринеја Сирмијског*, и у митрологијама, од којих је најпознатији *Јеронимов магијаролођ* име овог мученика се различито писало: Iraeneus, Ireneus, Hireneus, Hereneus или Ereneus. Из текста се дознаје да је Епископа Иринеја ислеђивао намесник Паноније, Проб који је од њега захтевао да принесе жртву

Свештеномученик Иринеј Сирмијски, икона, рад монахиње Јулијаније (Соколове) – Сергијев Посад, 1962–73. г. Фотографија из албума игумана Марка (Лозинског).

римским боговима. Сведок Христов је то одбио, а када му је намесник предочио породичне везе и довео пред њега родитеље, затим жену и децу, рекавши да има обзира пре ма њима и да не гине улудо епископ је цитирао речи Св. Писма: „Ко оца или мајку или жену или децу или браћу или рођаке воли више од мене, није мене достојан“. Пресуђено је да буде посечен, а пре извршења смртне казне молио се за поверено стадо: „Молим ти се, Господе... да чуваш сирмијски народ од сваке невоље... и да их удостојиш да се укрепе у Твојој вери“. Светитељу је одсечена глава на тзв. Басентском мосту, а тело му је бачено у Саву. Археолози су 1976. пронашли у Сремској Митровици једнобродну грађевину са апсидом на источној страни у којој је било више гробница, једна чак осликана. Ова базилика из друге половине IV века чувала је успомену на мученичку смрт првог сирмијског епископа, јер је тамо пронађен натпис са његовим именом: *In basilica domini nostri Erenie*.

Из историје црквеног библиотекарства

Заштита библиотечко-рукописне грађе у Манастиру Високи Дечани у XVIII и XIX веку

Ђакон мр Ненад Идризовић

У манастирским књигама и на предметима од уметничке вредности налазимо
записе у којима је забележено религијско проклење

Yколекцији рукописних књига библиотеке Манастира Високи Дечани (која се данас чува у Народној библиотеци Србије), налази се једна аутентична рукописна књижица са пет листова за полагање и ручно потписивање заклетве верности братије Манастира Високи Дечани. У *Опису ћириличких рукописа манастира Високи Дечани* ова књига названа је: *Књига заклење дечанских монаха*. Први пописи имена у књизи датирају из 1720. године, а последњи из 1772. године.

Духовно проклетство као мера заштите

По садржинском опису овај рукопис представља заклетву, коју је сваки сабрат морао положити, обавезујући се тако да неће напустити манастир и како се не би у његовом одсуству разносила манастирска имовина – књиге, крстови, иконе и разни црквени предмети од злата и сребра. После исписане интитулација светог краља Стефана Дечанског, налази се завештање и проклетство светог краља Стефана Дечанског из *Дечанске йовеље* у одломку санкције. Овај одломак је преписан, са неким мањим језичким и правописним разликама, од стране писара и гласи овако:

„Кога Бог изабере да началствује у богочуваном манастирском дому Светога Пандократора (Свездржитеља), њему налажем сваку помоћ и освету. Ако се ко дрзне да разори не-

што од онога што је записано у овој христовуљи, од онога што је у дому или од спољашњег, такав да буде проклет и три пута проклет у овом веку и у будућем од Господа Бога сведржитеља и од пречисте његове матере и од свих светих који су од памтивека били угодни Богу. Нека буде придружен Јуди издајнику и Каину братобици и да се на њега не смилује Господ као ни на Содом и Гомор и да на суду буде са онима који су се одрекли славе Божије, и рекли: 'Узми, узми и распни га, крв његова на нас и на чеда наша' И од богомдароване круне да буде проклет и три пута проклет у векове. Амин.“

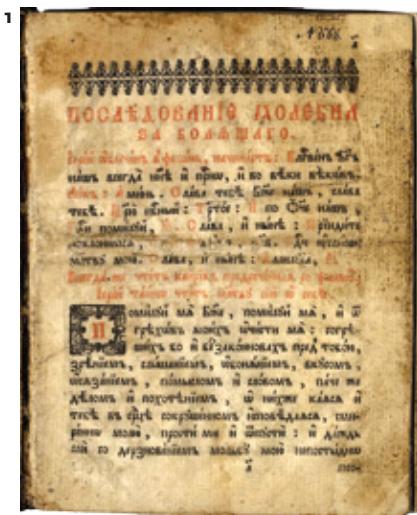
Овакав случај није усамљен, јер налазимо неколико записа у манастирским књигама и предметима од уметничке вредности, у којима је забележено религијско проклетство са позивом на крај *Дечанске йовеље*. У њој нема помена да се за крађу црквених драгоцености примењује конфискација имовине (на шта налазимо у тексту *Светостефанске йовеље* краља Милутина, написане 1316/18. године), него се примењује застрашивање, које је свакако могло да утиче на поправљање кривца. Због тога су се дечански игумани у XVIII веку позивали на *Дечанску йовељу*, јер нису били у могућности да спроведу конфискацију имовине, па су „били принуђени да се служе заклињањем да би заштитили црквене драгоцености (књиге, крстове, иконе и друге црквене предмете). Ефекат ове ка-

зне, био је још делотворнији када се такво заклињање доводило у везу са речима Светог Стефана Дечанског (из *Дечанске йовеље*), те је тако стварало застрашујући утицај на дечанско братство.

После одломка из *Дечанске йовеље* налази се и посебна заклетва дечанских монаха, која гласи овако:

„По овоме завештању године Христове 1720. заветујемо се (за)клетвом за рок учинисмо ми и служитељи служити на путу и на дому, обећавамо се пред Богом и светим краљем и пред људима свете Цркве да служимо и беспоговорно у њој да пребивамо до kraja живота, осим (у случају) ропства. Ако будемо преступили или се будемо оглушили о наше обећање, онда да немамо дела (заједничког) са Богом и милост Божија да нам буде супарница и свети угодник цар Стефан и са онима старима да имамо (заједничког) дела, који примише на седе и на чеда своја: Узми, узми, расни га, крв његова на нас и чеда наша.“

Први потписник био је игуман Мелентије. Иста рука која је потписала игумана Мелентија, потписала је у наставку још дванаест имена. Списак нових имена дописан је 14. јуна 1757. године. Овде је игуман Захарије потписао својеручно себе и још дванаест имена. У следећем списку који је написан је 1772. године, једна рука потписала је осам имена. После овог списка, налазе се имена осморице монаха који су се потписали својеручно

1. Прва страна књиге **ПОСЛЕДОВАНИЕ МОЛЕБНА ЗА БОЛАЧАГО**
2. Новопronaђени „Параклис светом Стефану Дечанском“ у
Последовању молебна (на десном листу)

брзописом или без датирања. Као што видимо, потписивање је вршено четири пута и вероватно је било обавезујуће за сву братију.

Записи који су садржали текст духовне претње најчешће су превођени стереотипно и буквально са грчких по-веља. У овим записима постоји велики број позајмљених идеја, сентенција, поређења и монашких фраза, које су словенски писари по правилу позајмљивали из грчких извора, највероватније на почетку непосредно, а после су ширене посредним путевима. Ови записи су настали као израз жарке жеље писара и дародавца, да њихов прилог остане у сталном власништву извесне цркве или манастира. Читајући ове записи, срећемо се са казном анатеме, којом су монаси или преписивачи разних црквених књига, проклињали оне који би се дрзнули да украду и однесу даровану књигу.

Услуга за услугу као мера заштите

Познати руски слависта и сарајевски конзуљ А. Ф. Гильфердинг путовао је по Херцеговини, Босни и Старој Србији од маја 1857. до краја марта 1858. године. У току свог путовања сакупљао је рукописе из разних манастира, које је узимао по свом слободном нахочењу или уз минималну новчану надокнаду. Неке од прикупљених рукописа поклонио је Руској императорској библиотеци (Руска национална библиотека) у Санкт Петербургу, а већи део је после његове смрти

ти купио богати московски трговац Хлудов. Манастир Високи Дечани је посетио 1857. године и том приликом нас обавештава да „у припрати дечанске цркве лежи један гломазан ковчег висином и ширином сличан великим орману. То је спремиште, место за чување стarih књига и рукописа. На несрећу овај ковчег не штити књиге и рукописе од мишева. Има доста богослужбених рукописа на пергаменту и хартији писаних у Србији у XIII, XIV и XV веку. Још више их има новијег датума“. Сава Дечанац каже да је Гильфердинг „узео из манастира и однео у Русију три књиге старинске, па пошто је отишао у Петроград, он је израдио да дечанско братство може ићи у Русију ради милостиње и 15. фебруара 1859. год. са управљеном молбом на руског цара пошљу се два сабрата Агатангел и Кирил у Петроград са Душановим крстом, ког је српски цар носио за време ратова пред војском на застави; и послата братија у Русију са овим значајним спомеником имали су част представити се наследнику руском, који је с дубоким поштовањем као спрам хришћанске светиње и уважења спрам српског цара то знаменито знамење пољубио, а затим узео га у руке и 10 минута држао те је и читao она старинска слова на стопи овог крста. Она два сабрата пробавили су две године дана у Русији и сабрали су доста знатну милостињу у новцу а и у светим утварима, које су тада донесене из Русије у манастир Високе Дечане као милостиња“. Као што видимо, без

обзира што су се рукописи налазили у неадекватним условима, дечанско братство је знало праву вредност својих књига и рукописа и за разлику од братије у осталим манастирима које је посетио А. Ф. Гильфердинг, они су давање својих рукописа доживели као скупоцену услугу коју треба узвратити истом мером.

Пронађен још један рукопис у Манастиру Високи Дечани

После свих стручно-кataloшких истраживања од стране појединачца или институција, у скривници овог манастира недавно је пронађен још један рукопис. Приликом увида књижног фонда у скривници почетком децембра 2011. године, у руској штампаној књизи **ПОСЛЕДОВАНИЕ МОЛЕБНА ЗА БОЛАЧАГО** издатој 1763. године у Москви (инв. бр. 39) уочен је рукописни адлигат **Параклис светом Стефану Дечанском**. Овај рукопис је још један доказ да у науци нема коначних закључака. Познато је да је недавно из штампе изашао дугочекивани **Опис ћириличких рукописа манастира Високи Дечани** у коме нема помена о овом рукопису. Познавајући професионалну агилност сарадника у Археографском одељењу при Народној библиотеци Србије, сигурни smo да ће овај рукопис бити стручно заштићен, проучен и приклучен остатку рукописне збирке Манастира Високи Дечани.

– Осам векова Милешеве –

(Не)доследна (не)оствареност

Живорад Јанковић

Највећи уметнички дomet, Филип постиже при стварању лика Илије Бирчанина где је од човека сасвим просечних способности, створио толико надмоћног јунака кога се тобож и дахије плаше

Необичан наслов прилога настао је са циљем да укаже на могућност вишеструког и вишеначног читања и тумачења текстова Филипових песама о устанку. У том невеликом опусу који чини око десет песама, од којих је већина просечне дужине, не ретко, среће се чудесан сплет немогућег, надмоћног, просечног...

Овом приликом пажња се усмерава на стваралачки поступак певача у односу према две посебне личности Филиповог епа – Илији Бирчанину и Милошу Потцерцу. Није случајно избор пао на њих двојицу. Остали, у Вишњићевој песми поменути јунаци, су у равни реалног. Сваки има вредности, али се не истиче као Потцерц или се, пак, Филип око њих не труди као око Бирчанина.

Највише труда улаже, и највећи уметнички дomet, Филип постиже при стварању лика Илије Бирчанина где је од човека сасвим просечних способности, створио толико надмоћног јунака кога се тобож и дахије плаше. Изгледа да се ту ради о уопштавању неког детаља узетог из стварног живота. Могуће је да је и он негде пред устанак као и Црни Ђорђе добро испређијао неког локалног силника који се много заборавио. Доживљај Црног Ђорђа потврђен је из више извора: „Обори Турчина, па извади му оружје и баци, и саставивши му руке на прси стане га љуто коленисати и ребра му добро намекша... Дадоше му и жену пратњачу...“,

док се код Илије само претпоставља на основу оног што је наговештено у песми.

Пропуст певача у песми се огледа у томе што је дозволио да јунак таквих особина страда обичном смрћу, односно може му се замерити што се у жељи да створи таквог јунака определио за „погрешну“ личност. Требало је да изабере другу особу коју ће у погодном моменту моћи да „напусти“ и избегне обавезу да говори о њеном крају, као што то чини Тешан Подруговић са Бошком Југовићем.

Знатно друкчије певач поступа у обради Потцерца, кад пред собом има стварно изузетну и од свих тако доживљену личност. Потцерц се токрећи нуди уметнику и даје му могућност да уз незнатну дораду створи лик митских особина и могућности. И оно што је о њему речено на основу проверљивих чињеница, већ се граничи са митским.

Све најбоље и највредније што може да краси обичног смртника веже се за Потцерца. У свему је прво име – не може да се замисли ситуација да би он био иза некога – само он је посинак великог Вожда и по његовој личној оцени и нови Обилић; њему у руке пада опрема Кулин капетана чувена по својој скупоцености; због ње ће се и међу Турцима о Милошу говорити колико и о његовом јунаштву; није случајно што он и први и радосно чује позив команданта Луке Лазаревића за бој што се за остале не може рећи; уз таквог јунака приста-

је и коњ који се попут свог господара радује окршају. Обично се узима да су снага и издржљивост борца и његовог коња приближно исти. У борби под Лозницом Потцерц, по природи издржљив и мотивисани невољом слабијег браниоца, умара два коња. И ту није крај његовом деловању већ без одмора у наставку приступа другом послу.

Са таквим особинама Милош се среће у неколико песама а опет певач не налази за потребно да га повеже са имењаком Обилићем као што то при првом и можда једином сусрету чини Црни Ђорђе, или као што је Вук Каракић поступио са Хајдуком Вељком: „У време Ахила и Милоша Обилића, он би заиста њихов другио. А у његово време, Бог зна би ли се они с њим могли испоредити.“

Тако, на примеру Милоша где се стварност додирује па и преплиће са немогућим, певач јунака спутава и задржава у оквиру хронике. Ипак на време га препушта ћутању и не говори о његовом крају. Милош је пао у току устанка од српске руке, а гуслар је и даље певао о њему као живом.

*Весели се Потцерац Милошу
Дујо ћи се име сјомињало
Докле ћекло сунца и месеца.*

Над њим лебде речи кадине клетве: „Ој Милоше, пушка те убила“. Остаје тајна да ли певач тако говори „несвесно“, по неухватљивим за-

Павле Симић, Илија Бирчанин плаћа данак (1849. година)

конима уметничког стварања, или свесно (контролисано) подсећа на начин смрти Поцерца, палог у међувремену од пушке хајдука Прела. Он ту није изузетак. Клетва је „пресудила“ скоро свима поменутим – сашло их је оно што им Кулинова када „жели“.

По много чему кроз призму Филипове песме помера се уобичајено тешиште буне. Пажња је углавном усмерена на западни фронт, а то је само једно од неколико сталних бојишта устанка, тад је земља личила на војнички логор скоро са свих страна окружен непријатељима – на којима ратовање скоро да није ни престајало кроз целу устаничку деценију. Главни ликови су стварни јунаци одлучни, вешти у борби и спремни на жртву. Остали су упамћени само неки а било их је много. Слободно би се могло рећи да ни хиљадити део од њих није ушао у песме, а тек ако је покоји стоти поменут у неком од осталих шкртих извора.

Творац и стратег тадашње државе Црни Ђорђе директно је поменут само у песми о почетку буне док су остали примери помена „косог“ карактера, јер се у њима о Вожду говори преко других лица. Сме ли се претпоставити да је тако услед строгости Вожда, његове преке нарави, које се плаше и Срби колико и Турци. Не треба искључити ни могућност да певач остаје нем пред громадном фигуrom Црнога Ђорђа и у себи не налази довољно потребне

снаге да пева о њему. Са позиције Лознице, где певач обично живи, Вожд је свуда и много више „тамо“ неголи ту. До певача доспевају само одјеци његовог деловања. За разлику од Вожда, који свуда око себе сеје страх, Поцерац осваја својим наступом већ при првом сусрету са човеком, што му сви савременици признају.

Истиче се тежина положаја у коме се певач налази док говори о савременим догађајима. Да ли је могуће угодити слушаоцима који знају како је било или о томе ипак суде и на свој начин. „Певач и кад опевава хронике посматра историју из угla логике, чим се за то укаже прилика... Певач – стваралац може слушаоцима који нису у стању да га коригују, поузданим познавањем стварне истине, од тек минулих догађаја створити легенду и своје казивање надоградити поезијом.“

Команданти фронта се мењају, Милош никад није на том положају, али у његовом присуству старешине губе бар нешто, а често и много од свог угледа, везаног за водеће место. Лоша услуга се чини гласовитим јунацима, којима понаособ често нема равних, кад се они помену у друштву са Милошем. Тада доспевају у сенку. То се нарочито односи на лозничког команданта Анту Богићевића. Свако певање песме о Лозници значило је и помен његовог страха кад не може да пише. Стога не чуди да је недugo потом умро, што правом јунаку из времена Црнога Ђорђа не приличи.

Од њега се очекује да падне на бојном пољу.

Величање кнеза Илије Бирчанина не смета никоме. Сви они којима би то могло сметати су такође посечени. Општа је жеља за постојањем јунака таквих моћи. Истицање подвига Милоша Поцерца могло би да зајмета многима у мноштву сличних. Није пријатно стално бити у његовој сенци. Тиме су могли бити погођени водећи људи западног бојишта, који су уједно били и добротвори самога певача.

После свега остаје питање ко је у овом случају „неостварен“ – у равни уметности Илија је доведен у једном моменту скоро до савршенства али издвојено од стварног живота. На бојишту, по општем сведочењу, Поцерац не уступа никоме прво место што му и песма не спори, па опет се није нашао тамо докле је поетска реч достигла стварањем лика Илије Бирчанина.

Иначе, поређење ова два лика ван Филипове песме није могуће. Време пред буну и године буне су, иако органски спојене, два различита света. У периоду пред устанак подвигом се сматра и оно што касније током ратовања не би завређивало ни успутни помен. У устанку је „лако“ бити јунак. Ту је слабији бар приближно у једнаком положају као и нападач, пошто има неку, па и најмању могућност отпора.

Велико време устанка је препуно великих недостижних јунака и невиђених победа. Нема потребе да певач измишља и намерно ствара непостојеће јунаке и подвиге. Вишњић понекад претерује у приказивању односа снага две супротстављене стране, што не значи да у извесним приликама није било и тако. Слабији, храброшћу и вештином, муком изнуђеном, може да надбије далеко јачег противника. У томе и јесте величина устаничких победа.

Свој доживљај ратовања Црнога Ђорђа носио је Вишњић кроз цео живот: „По завршетку песме би из дна душе уздахнуо: 'Хеј, Милош; хеј, Ђорђе; хеј, Стојане, браћо моја мила, соколови српски!'“ О њима пева као живима, а зна како су прошли – сви од српске руке. Без њих, српска земља као да је пуста и певач нема жељу да је икад више посети.

1700 година од Миланског едикта – Да ли су јубилеји Едикта прослављани у прошлости? –

Милански едикт у светлу историје

Марина Марић

Прослава 1600 година Миланског едикта свечано је обележена у Нишу од 28. до 30. децембра 1913. године у присуство највиших верских и државних званица.

Милански едикт је закон о слободи исповедања и равнотактности хришћанске вере у Римском царству. Донели су га цареви Константин Велики и његов савладар Ликиније. Овим актом хришћани су по први пут смели слободно да исповедају своју веру. Њиме је такође успостављен дијалог и сарадња између Цркве и државе. Низом манифестација, од локалног до универзалног значаја, у Нишу, родном месту цара Константина, припрема се прослава 1700 година Миланског едикта. С обзиром да је прошло седамнаест векова од признавања хришћанства, запитали смо се да ли је раније икада било свечаног обележавања овог значајног законског акта.

Проф. др Радивој Радић, византолог, рекао нам је да прославе пет стотина и хиљаду година Миланског едикта није било у Византији, заправо не постоје историјски извори који би то потврдили, а и „само слављење јубилеја је пракса новије историје. Они су имали црквене празнике, рецимо Цариград је славио и обележавао годишњице државних и верских празника. Поштовали су све светитеље, али прославе годишњице Миланског едикта нису забележене“ – каже проф. Радић.

Прослава годишњице Миланског едикта у Србији

Прославе петнаест векова Миланског едикта није било 1813. године. Теолог Радован Пилиповић каже да се о прослави није ни размишљало јер је Србија била у јеку националне

револуције. Године 1913. навршило се 1600 година Миланског едикта. Тадашњи црквени медији нису занемарили прославу, али су вести о том значајном јубилеју биле кратке, сведене и концизне без детаљнијих објашњења. У Гласнику Православне Цркве у једној реченици помиње се овај значајни датум: „У овој 1913. години навршује се 1600 година од како је Миланским едиктом 313. године цар Константин Велики дао потпуну слободу исповедања хришћанских начела, и од када је вера хришћанска узета под државно окриље“. У Веснику Српске Цркве наводи се да је прослава планирана на Крстовдан у Нишу али се није реализовала: „Прослава 1600. годишњице Миланског едикта у већем стилу како је пројектована, није се могла извести на Крстовдан у Нишу, родном месту цара Константина, због колере која је тих дана владала.“ Прослава ће се ипак одржати касније у децембру месецу. „У том тренутку је следовала наредба Његовог Високопреосвещенства Господина Митрополита Димитрија по којој су, на Крстовдан, у свима црквама Краљевине Србије у проповедима говорили о значају Миланског едикта“. Из највећег можемо закључити да се припремала темељна прослава са низом пригодних манифестација, али се није реализовала услед епидемије и због Другог балканског рата који је вођен исте године. Проф. Радић је потврдио да прославе није било на Крстовдан 1913. године превасходно због избијања Другог балканског рата. У нишкој Епархији је дошло до промена у црквеној хијерархији. У мартау се, након двогодишње епископске службе,

упокојио млади Владика Доментијан, који је живео само 41 годину. На његовом месту, у ванредном пролећном сазиву Светог Архијерејског Сабора, изабран је нови Епископ нишки Доситеј. Можда су и специфичне црквене прилике привремено успориле организацију прославе.

Велика прослава у Нишу

Прослава 1600 година Миланског едикта ипак је свечано обележена у Нишу од 28. до 30. децембра 1913. године у присуство највиших верских и државних званица. У *Богословском Гласнику* из 1914. године наводи се да је Епископ нишки Доситеј са свештенством своје епархије поред прославе 1600. годишњице Миланског едикта планирао низ манифестација од локалног значаја, као што је откривање споменика Владици Мелентију, проти Стојану, поп Бури и другим Нишлијама које су Турци обесили 1821. године на Нишави код Гвозденог моста. Уочи прославе, 28. децембра по старом календару, пристигли су у Ниш представници Православних Цркава. Руску Цркву су заступали: Преосвећени Анастасије, ректор Царске Петроградске Духовне Академије и професор Универзитета, професор Академије Иван Савич Паљмов, а од руских свештеника из Русије, протојереј пештански Теофил Н. Кардасевич, софијски протојереј Петар Григоријевич Преображенски и бивши губернатор у Финландији А. А. Папков. Протосинђел Викентије и архијакон Иринеј заступали су православну Карловач-

Дар руске династије Србији

У Русији је 1913. године обележено три века валаџавине царске руске династије Романов. Управо је Николај II, поводом 1600 година Миланског едикта, поклонио Саборном храму у Нишу комплет Светих сасуда који је делимично уништен током пожара у октобру 2001. године. Године 1913. такође поводом прославе годишњице Миланског едикта, отвара се Музеј у Нишу. Услед ратних недаћа, између Балканског и Првог светског рата Музеј бива затворен након само 212 дана рада. Музеј је поново обновљен тек 1933. године.

Споменик на левој обали Нишаве, код тврђавског моста у Нишу, свечано откривен 29. децембра 1913. године, на 35. годишњицу ослобођења Ниша од Турака и 1600. годишњицу Миланског едикта.

ку богословију, док су из мушке сомборске Препарандије дошли управитељ Павле Терзин и катихета проф. Марко Протић. Посланици из Црне Горе, Грчке и Румуније дошли су као представници својих помесних Православних Цркава, а прослави је присуствовао и руски посланик Хартвиг са породицом. По броју гостију и њиховим функцијама види се да је припрема трајала дugo и да је организована на највишем нивоу. Исте вечери служено је бденије у Саборној цркви којим је началствовао Епископ руски Анастасије. О литургијском сабрању и централној прослави у *Бојословском Гласнику* пише следеће: „Служили су четири

Прослава у Загребу

У *Веснику Српске Цркве* из 1913. год. налази се и податак о припреми прославе 1600 година Миланског едикта у Римокатоличкој цркви: „У Загребу се припрема прослава 1600. годишњице Цара Константина Великог. Прослава ће се обавити једне недеље у марта.“ О детаљнијим припремама и начину организовања овог јубилеја, не каже се ништа у поменутом часопису. У *Гласнику Православне Цркве у Краљевини Србији* пише само да се у Римокатоличкој цркви чине „нарочите припреме за прославу тога значајнога акта у историји хришћанске цркве“.

архијереја, и то Преосвећена Госпођа Митрополити Димитрије београдски и Вићентије скопљански, затим Преосвећена Господа Епископи Анастасије и Доситеј нишки, осим њих свештенство које беше заступљено у необично великом броју, и седам ђакона. На Литургији су споменути сви православни владари. За време читања Светог Јеванђеља стигао је у храм престолонаследник српски Александар са принцом Павлом, министрима српским, представницима православних држава и многим другим виђеним личностима. Високо преосвећени Митрополит Димитрије је за време причасног изговорио поучну беседу о значају прославе“. Догађај је био од великог значаја, јер је њему присуствовала цела владарска породица. Након Литургије освећен је камен темељац за будући храм посвећен управо Светом цару Константину и царици Јелени. Потом се поворка упутила ка Нишави где је код Гвозденог моста откривен споменик „Обешенима“ из 1821. године. Епископ нишки Доситеј је са целокупним свештенством града Ниша подигао споменик у центру града, испред тврђавског моста, посвећен поменутим вођама Устанка. Овим чином је прослављена и тридесетпетогодишњица ослобођења Ниша од Турака. „Том приликом је један свештеник држао прикладни говор родољубиве садржине, који је одговарао месту и прилици, а који су говор пажљиво саслушали сви присутни, почевши

од Његова Краљевског Височанства, престолонаследника Александра“ – наводи се у *Бојословском Гласнику*.

У наставку прославе организован је богат ручак, након чега је уследила Свечана седница општинског одбора, а увече је организован концерт са разноврсним културно-уметничким програмом. Професор Универзитета, господин Вулић, прочитao је предавање о значају Светог Константина Великог. Трећи дан прославе, гости су разгледали Ниш и његове знаменитости а Епископ Анастасије служио је помен изгинулим борцима код Ђеле-Куле. Потом су се учесници прославе провозали кроз Сићевачку клисуру, а након ручка су присуствовали Свечаној седници новооснованог друштва „Света царица Јелена“. Увече су гости свечано испраћени на станицу. У *Бојословском Гласнику* наводи се још да је Епископ нишки Доситеј заслужан за добру организацију прославе. „У читавој овој прослави много заслуга је стекао млади и агилни Епископ нишки Доситеј, који иако је тек недавно дошао на епископску катедру, већ дао доказа свом организаторском таленту, као и о томе да будним оком мотри на све прилике у својој епархији. Преосвећени Епископ заслужује од свију најсрдачнију хвалу“. Могло би се рећи да је прави подвиг што је прослава уопште организована с обзиром да је Србија била у тешкој материјалној ситуацији. Људи су масовно умирали у вихору рата и услед колере, а већ следеће, 1914. године, избио је Први светски рат.

Из старог Православља

КОЛИКО НАША ДЕЦА ЗНАЈУ О СВОЈОЈ ВЕРИ И ЦРКВИ

Један наш сарадник анкетирао је у Београду ових дана групу од 16 девојчица и 15 дечака између 15 и 17 година старости, углавном гимназиста. Одговори су достављени анонимно – писменим путем те их сматрамо искреним и озбиљним.

1. На питање: **Да ли верујете у Бога и како га замишљате?**

Двадесет и троје је одговорило да верује, али нису имали јасан појам о Богу: За њих седморо Он је сведржитељ; за двоје то је „човек који све чује,“ а четрнаесторо није о томе никада размишљало.

2. На питање: **Зашто се празнује Ускрс?** 15 ученика је одговорило да је тада светлост победила таму; десет: да су се тада први пут почела фарбати јаја; а пет је чуло за тај празник, али не знају зашто се празнује.

3. Следеће питање гласило је: **Како се дели Библија и коју је превео?** Седамнаесторо деце је одговорило да се дели на Стари и Нови завет, а тринаесторо не знају шта је то.

Са питањем превода је исти случај. Ни једно од њих није знало да је Стари завет превео Ђура Ђаничић; за Нови завет 26 је рекло позитивно, тј. да га је превео Вук Карађић; двојица мисле да је тај превод извршио Змај Јова Јовановић, а двојица не знају.

4. Интересантно је да је свих 30 ученика тачно одговорило на питање: **Чији је син свети Сава, где је умро и где је спаљен?**

5. Са питањем: **Ко је био Св. Никола?** Ишло је теже: само четворо је знало да је то светитељ из IV века, док двадесет и петоро ништа о њему није знало. Један је чак одговорио да је он био вратар у тамници цара Диоклецијана.

6. На питање: **Да ли поштујете свештеника и шта вам се код њих највише свиђа?** седамнаесторо деце је одговорило да свештеника поштује; дванаесторо да воле да му добацују, али га у суштини воле, док је један одговорио да су за њ. (свештеници) „обични баксузи“. А на другу половину питања, петнаесторо је одговорило да највише воле у свештеника камлавку; шесторо: браду; четворо: достојанство и двоје: мантију.

7. питање гласило је: **Да ли похађате цркву?** На ово само је један одговорио да редовно сваке недеље одлази на богослужења; деветнаесторо их иде повремено, „о већим празницима“, четири: „ретко кад“, а б никада. У својим одговорима ученици су навели и шта им се највише свиђа у цркви. Тако, њих петнаесторо воле кађење; осморо хор и читање јеванђеља, паљење свећа и сл.

8. На питање: **Да ли постите постове?** Само петоро (вероватно девојице) одговорило је позитивно. Једно од њих додало је уз свој одговор и напомену: „због линије“.

9. питање гласило је: **Да ли сте били у којем нашем манастиру и шта вас тамо привлачи?** Шеснаест учесника је било. Привлачи их лепота, фреске, архитектура, тишина и побожност. А на питање „**да ли би желели да се посвете монаштву**“ један одговор је био позитиван, а један се колеба. Остали су одговорили негативно.

10. На питање да ли су чули за верску штампу: „Православље“, „Мисионар“ и друго, петоро је одговорило да то редовно чита, а остали не знају да то излази.

11. У осталим својим одговорима ученици ове анкете су објаснили да су ово знање о својој вери добили узгредно из поједињих школских предмета, нарочито историје и српско-хрватског језика. Неки су мрвице овога знања стекли кроз филмове, забавну штампу и телевизију, а десеторо их похађа и часове веронуке при својим црквама.

Интересантно је такође да је седморо изразило жељу да се веронука предаје у школама, десет се уздржало од одговора, а троје је одговорило негативно.

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 21, Београд, 1. фебруар 1968. страница 7.

Нова књига у издању **ОТАЧНИКА**

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

Зоран Миливојевић
Уловити љубав
Психополис институт, Нови Сад
2011, 278 стр.

Др Зоран Милојевић је угледни психотерапеут који се озбиљно бави проблематиком љубавних веза и брака. Оригиналност његове мисли уврстила га је у групу светских ауторитета окупљених око пројекта *Светска књига љубави*, професор је на Универзитету Сигмунд Фројд у Бечу. Овде треба напоменути његове култне наслове: *Формуле љубави* (2007²), *Емоције* (2008²), *Мала књига за велике родитеље* (2008²). Први је у Европи стекао највиши степен интернационалног супервизора и едукатора Међународног удружења за трансакциону анализу, поред тога је супервизор у Центру за лечење зависности од забрањених дрога Психијатријске клинике у Љубљани.

Књига *Уловити љубав* представља збирку ауторских недељних колумни у листу *Политика*; наслов је добила на инсистирање знајачељних читалаца – пошто је по Миливојевићевим речима савремени човек збуњен при потреби дефинисања и разумевања бројних феномена повезаних са љубављу, заљубљеношћу, сексом, партнеријским односима – тако да „лов на љубав“ постаје све тежи и неизвеснији (стр. 10). Стога саму књигу треба сагледати као покушај уопштавања комплексне љубавне проблематике просечном читаоцу.

Целу књигу по обрађеним темама бисмо могли поделити на неколико делова: а) чланке који говоре о процесу заљубљивања и љубави; б) чланке који говоре о функционисању везе и брака; модусима свести и понашања који условљавају прогрес или доводе до краха везе/брака; в) чланке који говоре о улози родитеља у емоционалном формирању њиховог детета; г) чланке који говоре о самом раскиду и његовим последицама.

Прва група чланака се бави комплексном темом заљубљивања; кроз чланке типа „Шта је хемија привлачности?“ (стр. 149–150), „Доба заљубљивања“ (стр. 25–26) ... аутор се бави устаљеним клишеима који владају у нас, који дају половичну слику о процесу заљубљивања и који могу увести у озбиљну девијацију. Услов правилног заљубљивања није дакле одређена хемија – која представља реакцију несвесног дела наше личности, јер у таквој хемијској привлачности води несвесно (дечја очекивања, различите нереалне фантазије и заблуде), те због тога настаје унутрашњи конфликт који везу чини нестабилном. Ту свакако кумује устаљено очекивање принца из бајке, због чега понекад разочарење може бити корисна емоција (стр. 20). У књизи налазимо и шта је то потребно за налажење правог партнера (стр. 199–200), али и реакцију на учестале појаве типа састанак на „невиђено“ (стр. 39–40), као и заљубљивање преко интернета (стр. 219–220). Аутор указује на два аспекта љубави: заљубљивање је психолошки процес који има свој почетак, трајање и крај и у њему постоји нереалистична, идеализована процена друге особе, док је љубав заснована на реалистичној процени друге особе. Заљубленост прелази у љубав када особа схвати да други није онаквим каквим га је замишљала, али да јој се свиђа такав какав јесте у стварности (стр. 120).

Друга група чланака се бави питањем правилног функционисања везе и брака. Јубавна веза је састављена из две различите ствари, из љубави и из везе. Добра јубавна веза је она у којој постоји љубав и у којој постоји веза која добро функционише, док конфликт настаје онда када један од партнера покушава да оног другог утура у властити концепт везе. Одрасла особа мора да научи да правилно процене себи. Партери који улазе у озбиљну везу јасно и отворено треба да продискутују шта тачно очекују од партнера, везе и живота, шта хоће

а шта никако не жеље. То аутор подводи под *психолошки уговор* (стр. 105). Да би избегли евентуални конфликт, партнери морају схватити да представа о љубави укључује конфликт и критику, тј. да их партнери воли и када критикује њихово понашање (стр. 69). Напредак у каријери може проузроковати конфликт у вези (стр. 79–80 и 217–218) као и љубомору (стр. 121–122 и стр. 227–228). Понекад та љубомора

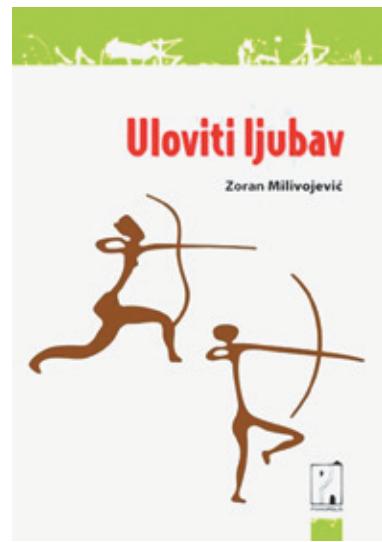
није само опасна по саму везу већ се често негативно манифестише и на трећу особу која се у ту игру укључује (стр. 127). Аутор је такође развејао уврежене митове о вези и полноћи – попут девијације промискуитета, што представља поуздан знак емоционалне незрелости (стр. 73–74), заљубљивања у трећег (стр. 87–88), повређене сјујете (стр. 88–89), романтичне љубави (стр. 91–92)...

Трећа група чланака третира питање родитељске одговорности у емотивном развоју њиховог детета. Породица је место где деца уче основне ствари о међуљудским односима, одакле носе прва знања по питању везе – јер у својим родитељима виде своје узоре, осим ако им нешто не постане одбојно – да би се то касније у животу одразило тако што ће, рецимо, због неких разлога избегавати да формирају своју породицу. Поред тога треба рећи да деца постaju неуротична ако не добијају љубав, али је исто тако погрешно васпитавати децу без дисциплине – услед чега ће стално желети да добијају љубав од неког а не и да је дају (стр. 250). Због тога је потребно да родитељи науче децу да су осећања других важна и да их уче да воле друге (стр. 144).

На крају, у чланцима који говоре о последици раскида везе/брака, аутор се дотиче начина на који се може превазићи раскид (стр. 139–140 и 153–154), потом говори о тежини развода (стр. 267–268), као и о разводу у очима детета (стр. 205–206).

Књига је писана за ширу популацију, успевајући притом да комплексне психолошке феномене које се тичу заљубљивања, привлачности, удварања, сумњи, неверства, филофобије... приближи просечном читаоцу. Ова књига не улази у колизију са темељним православним етичким начелима, што је са неким другим књигама случај. У први мањи књига је првенствено потребно штитије особама које се емотивно формирају, значи младима, али такође и старијима. Ово дело ће пре свега помоћи да се избегну бројне замке које воде у љубавни суноврат. Неки одељци могу и подстакнути читаоца да постави одређена питања попут погодних година за ступање у брак (стр. 160), што је наша Црква јасно формулисала у својим канонима, али такође и да направи разлику између православног и световног поимања брака и тиме извести циљ истинског брака (стр. 43–44). Засигурно је ово штитво преко потребно и духовницима, јер многи људи траже савете подстакнути тренутним положајем своје везе, затим свештеницима који би требало да дају практичне савете својим парохијанима, и самим тим улепшати њихове беседе које се тичу самог брака, али и катихетама – да би младим људима јасно приближили појам љубави и брака. Уосталом, Православна Црква је одувек примењивала последње резултате науке у својој делатности са паством.

Славиша Косић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

Прослављен Божић по „новом“ календару

Хришћани широм света који користе греко-католички и православне помесне Цркве које користе новојулијански (односно Миланковићев календар) прославиле су Рођење Христово 25. децембра.

Патријарх константинопољски Вартољомеј I се у својој Божићној посланици за 2011. годину осврнуо на стање у читавом свету, желећи да „од ове године започнемо да проживљавамо Божић на начин који ће задовољити Бога, даваоца свих добара, тако да можемо у својим срцима искусити инострани мир и добру вољу Божију. Учинимо себе људима који умеју да воле у свом односу са Богом и другим људима, постапајући људи који знају да деле а не себични појединци“. Патријарх је поручио да је „једини начин за превазидање рата и свих облика криза, као што је ова финансијска која мучи наш свет, Господ Исус Христос који нас је уверио да је Он Пут, Истина и Живот. Стога, славимо Бога на небесима и Исуса Христа који је благоизвештајао да живи међу нама. А са анђелима проглашавамо да је мир доступан и да заиста постоји на земљи и у нашим срцима, јер смо се помирили са Богом кроз Његово благовољење – да преузме тело својим рођењем у јаслама“.

На дан Божића, у свим грчким градовима, Грчка Православна Црква која користи нови календар организовала је кухиње за бескућнике и сиромашне чији се број у последњих неколико година дosta повећао. Свој допринос у организацији ове божићне трпезе дала је и Кипарска Православна Црква, која је прикупила средства за сиромашне становнике Атине.

Верницима који су се на Божић окупили у Ватикану, Папа Бенедикт XVI је, обраћајући се са балкона базилике Св. Петра, у својој божићној посланици „Urbi et Orbi“ („Граду и свету“) поручио да је Исус Христос свету донео универзалну поруку помирења и мира.

Он је позвао међународну заједницу да помогне гладнима у Африци, позвао је на прекид крвопролића у Сирији и рекао да се нада да су овогодишње арапске побуне за „заједничко добро“. Затим се помolio за жртве глади, поплава и сукоба широм света, али и за мир након низа експлозија бомби у Нигерији на сам дан Божића. У Нигерији је тог дана одјекнуло пет експлозија, од којих четири у хришћанским црквама – римокатоличким и евангели-

Ријадоносци дочекују Божић: палестински деца у православној цркви Св. Ђорђа на Западној Обали

Њу Делхи: млади Индијци се моле испред катедrale Светог Срца на дан Божића

Папа Бенедикт XVI благосиља вернике окупљене о празнику Рођења Христовог

У сусрет Божићу: Палестинка, обучена у традиционалну ношњу, пали свећу у православном храму

Палестинска девојчица пали свећу у цркви Рођења Христовог у Витлејему

РУСИЈА

Изложба икона за слепе

Поставка која се тренутно може видети у „Дому икона“ (Москва) намењена је свима. Међутим, оно што ову поставку разликује од других је то што њу могу „видети“ и слепе особе као и особе са оштећеним видом. Експонати се могу додиривати. И треба да се додирују.

Циљ ове поставке је да посетиоцима приближи свет иконописа, кроз читав процес настанка иконе, од почетка до краја. Овај процес почиње са минералима – малахит, лазурит, хематит – од којих се праве пигменти.

„Посетиоци такође могу опипати аване у којима иконописци мрве боју, четке које користе и даске на којима се стварају иконе. Штавише, даске које су овде изложене илуструју процес стварања иконе; изложена су платна, платна са првим слојем боје као и даске са отисцима... Такође су ту и материјали који се користе приликом иконописања – дрво, керамика, гипс, смалта и метал“ – рекла је Екатерина Васина која је задужена за односе са јавношћу у „Дому икона“.

За многе слепе особе и особе са оштећеним видом које су биле у прилици да посете „Дом икона“, ова изложба је представљала јединствен сусрет са светом иконом и иконописа.

Протојереј Олег пред иконостасом нове цркве

ТАЈЛАНД

Служена прва Литургија у руској цркви

Око педесетак припадника руске заједнице у Пукету на Тајланду је средином децембра присуствовало првој Литургији која је служена након недавног освећења православне цркве у непосредној близини Таланга.

Позлаћени иконостас ове цркве посвећене Светој Тројици, чија је основа у облику уписаног крста са централном куполом, испуњен је иконама Христа и православних светитеља. Изградња цркве је трајала две године и изградњу је већим делом финансирала руска заједница са Тајланда. Литургију је служио представник Руске Цркве на Тајланду, протојереј Олег, а саслуживао му је отац Данаи, први Тајланђанин који је руко положен за православног свештеника.

У Банкуку и Патаји већ постоје православне цркве, а у плану је и изградња још два храма, једног у Ратчабури и једног у Кох Самуи.

КИНА

Округли сто посвећен православљу у Азији

У Пекингу је, у Руском Културном Центру, одржан округли сто посвећен сарадњи између Руске Православне Цркве и руског Министарства за спољне послове како би се пружила подршка сународницима у Азији. На овом форуму су учествовали клирици и лаици из Пекинга, Токија, Сеула, Улан Батора, Цакарте, Сингапура, Делхија, Хонг Конга, Шангаја и Харбина. Делегацију Руске Православне Цркве је предводио Архимандрит Филарет (Булеков), потпредседник Одбора за спољне послове Московске Патријаршије.

САД

Солидарност са Коптском Црквом

Сведочење и мисија Коптске Цркве у Египту сеже до апостолских времена. Данас је египатска Коптска Црква највећа хришћанска црква на Блиском Истоку. Под вођством Његове Светости, папе Шенуде, Коптска Црква је динамична и активна црква, са значајним доприносима у образовању, у раду са младима и на пољу друштвених активности. С обзиром на то да се делоње Коптске Цркве сусреће са бројним ограничењима у контексту муслиманског окружења, данашње време и такво окружење за њу представља посебан изазов. Услед промена у политичком животу Египта у последњих неколико месеци, неки аспекти тих промена би посебно могли да утичу на положај и своепште стање Коптске цркве у тој држави.

Из тог разлога, Св. Синод Православне Цркве у Америци, којим председава Његово Високопресвештенство Митропо-

лит Јона, издало је званично саопштење којим пружа подршку Коптској Цркви у Египту. Ово саопштење ће бити послато Амбасади Египта у Вашингтону, египатској мисији при Уједињеним Нацијама и властима у Египту.

У саопштењу се између остalog наводи: „Изградња и одржавање правде и мира у египатском друштву ће бити веома ризично ако Египћани и верске заједнице којима они припадају не буду подједнако заштићени законом. У том погледу, успостављање владавине права у Египту је од кључне важности како за будућност те земље тако и за будућност Блиског Истока. Загарантована права египатских хришћана не поткопавају веру муслимана већ подједнака права и за хришћане и за муслимане штите све грађане и отварају пут ка миру и правди и доприносе међусобном разумевању између хришћана и муслимана“.

Сусрет Патријарха и декана

ГРЧКА

Професори учествују у обнови школе на Халки

Аристотелов Универзитет из Солуне ће узети активног учешћа у обнови Богословске школе на Халки. Овај пројекат је подржalo 30 професора са грчког Универзитета који ће Константинопољској Патријаршији на располагање ставити своје знање и своје умеће (по питању истраживања и проучавања) како би заједно предложили алтернативне методе које би биле најприкладније за обнављање ове школе. Ова иницијатива је потекла из деканата Универзитета и са Одељења за техничке науке, и званично је саопштена на састанку декана Аристотеловог Универзитета, Јаниса Милополуса, са Патријархом Вартоломејом на Фанару.

Том приликом је господин Милопулос истакао да је та нова иницијатива Универзитета да без икакве финансијске накнаде учествује у обнови школе на Халки још један доказ одличних односа између Универзитета у Солуну и Константинопољске Патријаршије, додавши на крају да је „ово пројекат од изузетног значаја, како за грчки народ тако и за читав православни свет“.

У СТРАЗБУРУ

Суд одбио захтев Црне Горе

Европски суд за људска права одбио је захтјев Подгорица од 9. новембра 2011. да се из предмета искључи поднесак који је Влада Србије доставила о имовини Српске Православне Цркве у Црној Гори. То значи да је у процесу који води Епархија будимљанско-никшићка против Црне Горе, Србији потврђен статус пријатеља суда, а њено виђење ситуације око имовине биће узето у обзир приликом одлуčивања. Епархија будимљанско-никшићка поднијела је тужбу против Црне Горе пред Европским судом за људска права у Стразбуру због одузете црквене имовине, и тражи њен повраћај.

Судски спор добио је шире димензије када је Подгорица оптужила Србију да се мијеша у унутрашње ствари сусједне државе, и да је Влада Србије заједно са СПЦ тужила Црну Гору. Србија се појављује пред судом у Стразбуру као пријатељ суда због тога што је сједиште СПЦ у Београду и како би му достављала релевантне информације неопходне за објективно сагледавање проблема, не стављајући се ни на једну од страна у спору.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ЈУЖНОЈ АФРИЦИ

Прослава Св. Андреја Првозваног

Наша Црквеношколска општина „Свети Сава“ из Јоханесбурга (Јужна Африка), била је домаћин прославе Светог апостола Андреја Првозваног (13. децембар 2011.) кога славе Румунска православна парохија у Јоханесбургу и чланови румунске заједнице који живе у Јужној Африци. Како су наша браћа Румуни тек купили плац (земљиште) за изградњу првог румунског православног храма у Јужној Африци и још увек немају где да прослављају своју славу, они су се претходних година окупљали већином по грчким црквама, а ове године су се обратили нама са молбом да им уступимо на коришћење наш храм и црквену салу за потребе прослављања славе. Врло радо и са љубављу смо се одазвали молби наше једноверне браће. Гости на слави су били и Архиепископ Јоханесбурга и Преторије Г. Дамаскин и свештенство наше епархије.

После заједничког богослужења, владика је пожелео румунском свештенику, оцу Развану и његовим парохијанима, да им Бог помогне да ускоро остваре своју

највећу жељу и спроведу је у дело, а то је да изграде свој храм у Јоханесбургу. Историјски се захвалио и старешини српског православног храма, Архимандриту Пантелејмону, на љубазности, гостопримству и братској помоћи. После богослужења, чланови румунске заједнице су са владиком, својим свештеником и осталим гостима, прешли у нашу црквену салу на вечеру и дружење. У сали се и о. Пантелејмон обратио окупљенима преневши искуства српске заједнице приликом куповине земљишта и изградње храма и црквене сале у Санингхилу и пожелео пуно успеха и благослова Божијег у светом делу које су намерили да спроведу наша православна браћа Румуни у Јоханесбургу.

Чланови ЦО из Јоханесбурга

У БЕОГРАДУ

Поетско вече на ПБФ-у

Са благословом и у присуству Преосвећеног Владике крушевачког Давида, у среду, 14. децембра 2011. г., на Православном богословском факултету у Београду одржано је Поетско вече. Учествовало је више студената ове високошколске установе уз подршку великог броја колега који су их бодрили у публици. Студенти планирају још оваквих вечери у оквиру којих ће прикупљати прилоге за помоћ болесној деци.

На првој Поетској вечери своје стихове учесници су посветили уснулим колегама Александру Вукомановићу, Сарп Трајковићу и Ани Ракочевић. Њихове песме су израз њихових мисли, идеја, пројекте и проткане најинтимнијим, најлепшим или и најмрачнијим осећањима. Било је љубавних, мисаоних, родољубивих песама или највише егзистенцијалних и метафизичких, са философском позадином. Преосвећени Владика крушевачки Г. Давид, који је и професор на ПБФ-у, благословио је поетско вече а затим прочитао своју песму „Цара Лазара Свето Царство“, посвећену Архиепископу черниловском Филарету. И проф. Богдан Лубардић представио се двема песмама „Жртвеник“ и „Лепенски Адам“. Водитељ Песничке вечери била је Невена Вукосављевић која је у највећој мери заслужна за њено одржавање. Она је заједно са колегом Михаилом Милошем Пуачом и проф. Лубардићем организовала ово Поетско вече. Следећи песнички састанак заказан је, како студенти кажу „некако с пролећа“. Сви који пишу и желе поетски да се изразе, добро дошли су!

М. Марић

У РУСИЈИ

Три концерта „Јединства“

Српско пјевачко друштво „Јединство“ – Бања Лука, је у организацији Владе Републике Српске и Министарства просвјете и културе, учествовало у презентовању културног стваралаштва Републике Српске у Руској федерацији, у склопу чега је од 21. до 25. новембра 2011. год. одржало три цјеловечерња концерта у Новгороду (дворана Новгородске обласне филхармоније) и Петрограду (Црква Самсонијевски сабор и Санкт-Петрбуршка капела).

Ово је још само једно у низу од много-брожних гостовања и наступа у иностранству Српског пјевачког друштва „Јединство“ из Бањалуке, које на најбољи начин презентује нашу културу, народ и Републику Српску. Извор: Епархија бањалучка

У ЕПАРХИЈИ ДАЛМАТИНСКОЈ

Манастир Крка

Седницом Наставничког вијећа Богословије Света Три Јерарха у Манастиру Крки окончано је прво полугодиште школске 2011/12. године. Седницом, којој је присуствовао проф. др Димитрије М. Калезић, инспектор богословија Српске Православне Цркве, председавао је Епископ далматински Г. Фотије, в. д. ректора Богословије. Расправљано је о успеху и владању ученика, као и о организацији прославе јубиларне 400. годишњице Богословије у Крки.

Миочић

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа далматинског Г. Фотија почела је обнова Цркве Светог Јована у Миочићу. Молимо све људе добре воље да својим прилозима помогну обнову овог светог храма. Прилози се могу уплатити на следеће рачуне:

КБЦ БАНКА А. Д. Београд
Динарски рачун: 115-25365-17
Девизни рачун: РС 35 1150 0718 0000 0909 82

Завичајно удружење „Миочић“, Косанчићев венац 31, Београд

Особе за контакт: Петар Вуковић +381 11 2632 580, +381 63 236 165

Гојко Малешевић +381 11 84 84 850, +381 64 616 0779

У ЕПАРХИЈИ ЗАХУМСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКОЈ

Чапълина

Група официра команде Четврте пешадијске бригаде из Чапљине, на челу са новим командантом Томом Колендом, предвођени бригадним свештеником Данилом Бором и бригадиром Бранком Рашетом, посетили су 12. децембра 2011. године православне светиње у источној Херцеговини – манастире: Завалу, Тврдош, Добрићево и Петропавловски манастир код Требиња.

Св. Сава Освећени

На дан Светог Саве Освећеног, Свету Архијерејску Литургију у Мостару служили су Преосвећена Господа Епископи: западноамерички Г. Максим, захумско-херцеговачки Г. Григорије и умировљени Г. Атанасије, уз саслужење игумана Манастира Тврдош Саве, духовника Манастира Градац јеромонаха Виталија,protoјереја-ставрофора Радивоја Круља, јереја Бранимира Боровчанина, јереја Зорана Илића и јереја Михаила Андрића, ђакона Павла Ратковића, јерођакона Порфирија и ђакона Марка Гојачића.

Мостарска црква је била премала да прими све вернике из Мостара и околине који су дошли на литургијско сабрање. Истог дана наша Црква обележавала је Детињце па је испред храма организовано традиционално везивање деце. У празничној радости деца су дарована слаткишима.

Турска делегација у Мостару

Генерални конзул Републике Турске у Мостару Тулго Бермек и представници Турске развојне агенције (ТИКА) са седиштем у Сарајеву, посетили су 22. децембра 2011. године Епархију захумско-херцеговачку. Делегацију је срдечно дочекао протојереј-ставрофор Радивоје Круљ са представницима ЦО Мостар. Уважени гости упознати су са свим плановима и пројектима Епархије. Представници Турске развојне агенције изразили су велику спремност и жељу да помогну у реализацији неких од пројектата и тако помогну обнову Епархије у Мостару.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

СВ. ОТАЦ НИКОЛАЈ МИРЛИКИЈСКИ ЧУДОТВОРАЦ **У Хамилтону**

Светом Архијерејском Литургијом којом је у Саборном храму Светог оца Николаја у Хамилтону началствовао Преосвештени Епископ канадски Г. Георгије прослављен је заштитник храма и парохије, чудотворац и Епископ града Мире у Ликији – Свети Николај. Епископу су саслуживали старешина Саборног храмаprotoјереј-ставрофор Лазар Вукојев, протонамесник Ђуро Самац и ђакон Марко Радмановић. Хор Саборног Храма Светог оца Николаја улепшао је молитвено сабрање својим појањем на Светој Литургији и славској трпези.

У Бризбејну

Бризбејн, главни град аустралијске државе Квинсленд, називамо и градом Светог Николе јер у њему Српска Православна Црква има три храма и сва три су посвећена управо овом великом Божијем угоднику из Мира ликијског. Поред три српске, ту су и руска и украјинска црква, такође посвећене Светом Николи. Црквена општина Свети Никола из Волчар улице у Бризбејну, најжалост налази се у изгнанству већ три године, па је и ове године славу прославила у сестринском храму у Вајколу. Свету Архијерејску Литургију служио је Преосвећени Владика Иринеј уз саслужењеprotoјереја-ставрофора Велибора Бојчића, protoјереја-ставрофора Душана Стефанова, протонамесника Станише Остојића и јереја Николе Стефанова, надлежног пароха из Волчар улице, као и ђакона Немање Mrђеновића.

Међу уваженим гостима били су и адвокати ове Црквене општине који су присутни као саопштили најновије вести у вези актуелног случаја: да је одбијена и трећа понуда Владике Иринеја за помирење и повратак у окриље Цркве, коју је он испред Митрополије аустралијско-новозеландске као гест добре воље упутио групици „управитеља“ који су се издвојили из СПЦ – и храм који је подигао српски народ, уступили на коришћење једној од руских секта из реда тзв. „истински православних заједница“. Пошто је и трећа понуда за помирење и повратак одбијена, остала је још само опција да се случај преда на разрешење државном суду Аустралије, тако да се очекује да ће ова часна и племенита парохија следећу славу прославити у својој кући, тј. у Храму у Волчар улици. Суградан, на пра-

зник Светог Николе, Владика Иринеја служио је у храму у Рос улици, уз саслужење протојереја-ставрофора Јована Цветића, протонамесника Станише Остојића и ђакона Немање Мрђеновића. Пре Литургије, из олтарске трпезе старог храма, који се више не користи у богослужбене сврхе, извађене су Свете мошти мученика Христових и литијски су пренешене у нови храм и положене на часну трапезу. О развијености парохијског живота ове дивне заједнице хришћана најлепше је сведочило причешће близу стотину верника, од којих су највећи број чинили млади људи и деца.

у Загребу

На дан Светог Николаја Митрополит загребачко-љубљански Г. Јован служио је свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Преображења Господњег у Загребу уз саслужењеprotoјереја-ставрофора Душка Спасојевића, јереја Ђорђа Филиповића, Александра Обрадовића, Ђакона Зорана Радића и Бранимира Јокића. У својој беседи верницима Митрополит Јован је говорио о животу и раду Светог оца Николаја великог угодника Божијег. После Свете Литургије традиционално, као и сваке године, деци су подељени пригодни поклони.

У Новом Саду

Торжественим евхаристијским сабрањем на празник Светог оца Николаја, 6/19. децембра 2011. лета Господњег, у Светосавском храму на Бистрици (Новом Насељу), началствовао је презвитељ Бранислав Мркић, архијерејски намесник новосадски други, уз саслужење свих чланова свештеног братства овог храма. Литургију је благојењем византијског појања украсила група студената Православног богословског факултета из Београда, под руководством протопсалта Владимира Антића.

у Нишу

Празник Св. Николаја прослављен је у Константиновом граду Нишу свечаним празничним бденијем и Светом Архијерејском Литургијом коју је у Светиниколској цркви у Нишу служио Преосвећени Владика Јован. Уочи самог дана прославе празника Владика је служио празнично бденије у Храму Светог Николаја. По свршетку бденија, деца креативне радионице која се налази при храму, приредила су пригодан програм поводом празника Детињци, и на тај начин подзвали свог Владику, који је са одушевљењем примао њихову љубав на дар.

У Бања Луци

Поводом прославе празника Светог Николаја Мирликијског Чудотворца у православном вртићу „Анђелак“ у Бања Луци, 16. децембра 2011. године одржана је свечана приредба на којој су, после рецитација, полазницима ове православне дечије установе подељени поклон пакетићи.

У Врању

Његово Преосвештенство Епископ врањски Г. Пахомије је, поводом празника Светог Николаја, служио празнично бденије, а сутрадан Свету Литургију у манастиру посвећеном овом Божијем угоднику и Чудотворцу, у Врању. Истог дана, у Манастиру Св. Прохор Пчињски Епископ Пахомије је пререзао славски колач јеромонаха Николаја, намесника манастира и јерођакона Јустина.

У Карловцу

Благодаћу Божијом и молитвеним заступништвом Светога Николаја, тужествено је било у Карловцу, где је у присуству великог броја верног народа прослављена слава саборног храма. Тим поводом, свештеним евхаристијским сабрањем началствао је Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим, уз саслуживање протојереја-ставрофора Славише Симаковића и јереја Саше Умићевића.

Након прочитаног Јеванђеља, Епископ Герасим се обратио верном народу упутивши поучно слово на тему јеванђелске приче као и значаја прослављања имена Светог угодника Божијег оца Николаја.

У Шипову

За најмлађе парохијане Храма Рођења Св. Јована Крститеља, послије молитве коју је служио протојереј Љубинко Аничић, приређена је традиционална подела пакетића поводом празника Светог Николе. Подељено је 120 пакетића што је много обрадовало малишане, а најмлађи од њих, из вртића „Наша радост“, припремили су рецитације и песмице посвећене њиховом омиљеном светитељу – оцу Николају.

У ЕПАРХИЈИ НОВОГРАЧАНИЧКО-СРЕДЊЕЗАПАДНОАМЕРИЧКОЈ Митрополит Амфилохије завршио посету

На празник Светог Оца Николаја Мирликијског, 19. децембра 2011. г. Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије је служио Свету Архијерејску Литургију заједно са Преосвештеним Епископом Лонгином и Епископом кливлендским Петром, надлежним архијерејем чикашке и средњоамеричке Епархије Руске загранице Цркве у Богородичином Манастиру Нова Грачаница близу Чикага, уз саслужење свештенства и верника обе помесне Цркве.

Дан раније, у недељу, 18. децембра, Митрополит је служио у Манастиру Нова Грачаница, а након Свете Литургије на којој се окупило мноштво верника, одржао је предавање на тему „Овај род се изгони само постом и молитвом“ говорећи о етосу молитве и поста и њиховој улози у животу Цркве.

У манастирској сали је одржана и промоција новог четворокњижја Митрополита Амфилохија о најновијем страдању на Косову и Метохији. На промоцији су говорили: протојереј-ставрофор Милорад Лончар, секретар Епархије новограчаничко-средњезападноамеричке, протојереј-ставрофор Радомир Никчевић, шеф кабинета Митрополита Амфилохија и др Срђа Трифковић, политички аналитичар из Чикага.

У суботу вече, 17. децембра, у Цркви Светог Саве у Милвокију у америчкој држави Висконсин, Митрополит Амфилохије је, после присуствовања вечерњој служби, одржао предавање на тему „Тајна Крста Христовог“, у којем се нарочито осврнуо на пројављивање ове крсно-васкрсне тајне кроз најновије страдање српског православног народа на Косову и Метохији. И у Милвокију је одржана промоција његових нових књига о Косову, а поред Митрополита Амфилохија говорио је и протојереј-ставрофор Драган Велеушић, старешина овог храма. Митрополит ће наредних дана посетити и Чиле, чиме ће завршити посету новој Епархији за Јужну Америку наше помесне Цркве.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У АРХИЕПИСКОПИЈИ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКОЈ Сабрање вероучитеља

Вероучитељи који раде у основним и средњим школама на подручју Архиепи-

скопије београдско – карловачке окупили су се у суботу, 24. децембра 2011. године, у великој сали парохијског дома Цркве Светога Василија Острошког у београдском насељу Бежанијска Коса.

Овим скупом, који је организовао Одбор за верску наставу, на чијем је челу Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, обележен је крај првога полуодиша текуће школске године.

Вероучитељима су се обратили чланови Одбора за верску наставу: Епископ Атанасије и протојереј-ставрофори: Радомир Поповић и Драгомир Сандо, професори Православног богословског факултета. Владика Атанасије је пренео вероучитељима поздрав и благослов Његове Светости Патријарха српског Иринеја, подсетивши предаваче верске наставе да су они носиоци просветне моћи и просветне снаге Цркве. Владика им је саопштио да су у протекла четири месеца углавном добро обавили свој посао. Потом су вероучитељима одређени и нови задаци. Свој рад треба још више да усмере према црквама, да успоставе још већу сарадњу са старешинама цркава и парохијским свештенством и да доведу децу у цркве и парохијске домове и да заједно са њима осмишљавају програме. Такву активност могу искazati већ у време предстојећих Божићних празника.

Пре овога скupa вероучитељи су присуствовали Светој Архијерејској Литургији у Храму Св. Василија Острошког. Уз саслужење више свештеника и појање недавно формираног хора вероучитеља, служио је Епископ Атанасије. После причешћа беседили су Преосвештени Владика Атанасије и протојереј-ставрофор Радомир Поповић. У својим беседама они су подсетили вероучитеље на то да треба да буду узорни хришћани, а онда и црквени педагози.

Као што је и обичај на оваквим скуповима у парохијском дому Цркве Св. Василија, катихетама је уручена на поклон по једна књига. Овога пута била је то књига „Евхаристијско богословље“ оца Александра Шмемана, која се недавно појавила у издању „Отачника“. J. Bajic

Редовна седница ЕУО АЕМ

Епархијски управни одбор Архиепископије београдско-карловачке одржао је 26. децембра 2011. године редовну седницу којом је председавао Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј у згради Патријаршије у Београду.

На седници је усвојен буџет Епархијског управног одбора АЕМ и одобрени буџети свих црквених јединица Архиепископије београдско-карловачке за 2012. годину. Разматрано је питање пензијског и инвалидског осигурања свештеника АЕМ, пословање и рад Издавачког фонда – Штампарије, Радија Слово љубве и других црквених фондова и установа.

Архијерайскија београдско-карловачка

ШКОЛА ЗА ДРУГОГ

О песмама и слободи

У организацији Манастира Св. Архангела Гаврила и Земунске гимназије, у оквиру циклуса „Школа за другог“, 29. новембра 2011. одржана је девета по реду трибина, под називом *Рокенрол као чуји до другог*. У присуству великог броја, пре свега ученика, на ову тему говорио је Зоран Костић Цане, певач и један од текстописаца познате београдске групе *Партизрејкес*. Цане је отворено и надахнуто говорио о томе шта је рокенрол музика, о свом стваралаштву, слободи, власништву своје деце.

Причајући о својим песмама рекао је „да су њихове теме вечите: љубав, слобода, наш однос према другима.“ Такође је подвикао „да не спада у врсту ствараоца који пише да би се допао другима, јер сматра да је песма добра колико песник себε открије, колико истине открије, уз то, она мора имати и изражajност. Добра песма је она која се не завршава никад“, додао је Цане, „која код сваког човека има свој живот“, и у том смислу је рекао „да пише песме за једног човека, али да у том човеку може да живи хиљаде људи.“

Осврнувши се на проблеме младих, истакао је да се превише ослањају на технологију, те да је потребно да више читају и да то поделе са својим друговима, „да им је потребна кореспонденција са собом, да себе препричјају себи“. Додао је „да технологија обесмишљава човека уколико није повезан за неку вертикалу, јер је та повезаност једини начин да се човек врати у нормалу.“

Звучни запис ове врло динамичне трибине могуће је преслушати на: <http://www.slovoljubve.com/emisije/zbor-zborila-gospoda-hriscanska-1-decembar-2011>

Д. Стражанић

Из архиве Актива за научни подмладак и културне активности ПБФ-а У посети Богословији Св. Арсенија Сремца

Делегација студената Православног богословског факултета из Београда, окупљена око Актива за научни подмладак и културно-друштвене делатности посетила је Богословију Светог Арсенија Сремца у Сремским Карловцима. На празник Светог Јована Златоустог (26. новембра 2011. године) библиотеци сремско-карловачке богословије уручен је дар у виду издања Института за теолошка истраживања који функционише у оквиру Православног богословског факултета. Ова акција уприличена је благословом декана Богословског факултета, Епископа бачког Господина др Иринеја (Буловића), надлежног архијереја Епархије сремске Господина Василија (Видића) и несебичним залагањем протојереја-ставрофора Јована Петковића ректора Богословије Светог Арсенија Сремца.

Ректор Карловачке богословије уприличио је за делегацију студената из Београда свечани пријем у просторијама Двора Митрополије карловачке, давши том приликом језгровит осврт на историју проsvетно-културних институција Сремских Карловаца. Затим је у свечаној сали Каравачке богословије одржано званично обраћање и промоција публикација Богословског факултета. Координатор Активе, доцент др Богдан Лубардић, одржао је пригодан отпоздравни говор. Поред осталог, изразио је наду за даљи развој ових црквено-просветних установа, као и жељу за унапређењем њихове међусобне сарадње. Такође је презентовао дар Активе, Карловачкој богословији – 150 томова књига (97 наслова укључујући и сабране свеске часописа *Богословље*, *Филотеос* и *Лογος*). Пријутним богословима и уваженим професорима Богословије обратили су се и студенти: Марко Делић који је говорио о историји Православног богословског факултета, његовом научном и културном значају у оквиру Београдског Универзитета, Александар Срејић који је предочио делатности Активе за научни подмладак и друштвено-културне делатности као и форме студентског организовања и Вук Величковић који је представио студентски часопис *Лογος*. Промоцији издања Богословског факултета присуствовали су и уважени професори Карловачке богословије, протојакон Јубомир Лукић, Душан Масларић и Јован Катић. Затим су сви присутни позвани за трпезу љубави уприличену у Богословији.

Делегација студената искористила је прилику да у пратњи ректора г. Јована Петковића посети и знаменито Чератско гробље на коме почивају многе истакнуте личности културног и научног живота српског народа, између осталих и гробове некадашњих професора Богословског факултета (Милоша Ердељана и Лазара Мирковића). Студенти су потом обишли храм посвећен Ваведењу Пресвете Богородице, Манастир Крушедол и Стражилово на Фрушкој Гори где су одали пошту сенима Бранка Радичевића.

Иначе, Актив за научни подмладак и културно-друштвене делатности ПБФ-а основан је академске 2009/2010 године на предлог декана, професора др Иринеја Буловића и продекана за науку др Богољуба Шијаковића, уз подршку деканског колегијума и Научно-наставног већа ПБФ. За координатора Активе је именован доцент др Богдан Лубардић. Актив је до сада организовао бројне научно-културне трибине, хуманитарне и тематске екскурзије.

Посета професора и студента Православног богословског факултета из Београда, Карловачкој богословији имала је посебан духовно-културни значај јер је то, колико је нама познато, прва посета такве врсте у историји обе црквено-просветне институције. Њена симболична вредност је у томе што, у својој мери, показује обострану спремност за сарадњу ради изградње и чувања будућности православне, црквене просвете. У том правцу ће се кретати и будуће делатности Активе за научни подмладак и друштвено-културне делатности ПБФ-а. Посете другим богословијама Српске Православне Цркве су већ у плану.

Актив за научни подмладак и друштвено-културне делатности ПБФ УБ

Упокојио се у Господу protoјереј Бошко Савић (1948-2011)

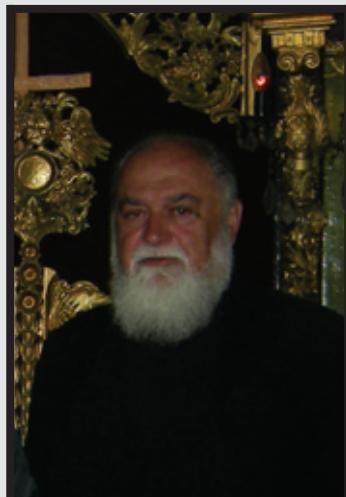
Дана 8. децембра 2011. године, окружен љубављу и молитвеном топлином својих најмилијих, охрабрен и оснажен Светим Тајнама исповести и причешћа, уснуо је у Господу парох скобаљски (Смедерево) protoјереј Бошко Савић.

Заупокојена Литургија је служена 10. децембра у Храму Успења Пресвете Богородице у Скобаљу, где се од проте Бошка у име сабраће свештеника и његових парохијана топлим речима опростио protoјереј-ставрофор др Радомир Милошевић, парох смедеревски у пензији. После Св. Литургије Његово Преосвештенство Епископ браничевски Игњатије, одслужио је мали помен и опростио се од проте Бошка.

Истога дана је служено опело противу проте Бошку у Храму Светог Томе на Бежанијском Новом Гробљу у Београду коме је, поред породице, родбине и свештеника присуствовало много верних из парохија у којима је он служио, желећи да му захвале на свему што је као свештеник учинио за њих, а учинио је много. На опелу од проте Бошка су се опростили protoјереј-ставрофор проф. др Димитрије Калезић и protoјереј-ставрофор Радивоје Сарић, парох лакташки.

Прота Бошко је рођен 14. новембра 1948. године у Милошевцима код Бања Луке од оца Јована и мајке Крстине у чијем топлом крилу је упознао и заловео свога Господа, и по завршетку основне школе одазвао се Христовом позиву: *Ко хоће за мном да иде, нека се одрекне себе, узме креши свој и нека иде, а у жељи да се обогати непролазним духовним даровима, уписује се у Богословију Светог Саве у Београду.*

По завршетку Богословије, ступа у брак са Биљаном Мандић, истинском животном са-

путницом, са којом је родио и одгајио двоје деце, сина Бориса, такође свештеника и кћер Татјану, вероучитељицу у Београду. Рукопложен је 24. октобра 1971. године у Бања Луци у чин презвитера, а на дан Св. Великомученика Димитрија исте године, постављен је за пароха у Међећи (Бос. Дубица) одакле 1976. године прелази у парохију маглајанску код Лакташа (Епархија бањалучка), у којој је заорао дубоку пастирску бразду и храбро сведочио Христа Господа успешно савладавајући све недаће које су га сназиле. Плод тог и таквог рада јесте нов парохијски дом у Маглајанима и Храм Св. Петке у Бакинцима. Поред обавеза у овој парохији прота Бошко је предавао и веронауку сељући тако у младе душе семе Христове благе речи. Овде остаје све до 1997. године када прелази у Епархију браничевску и бива постављен на парохију скобаљску где се поново показао као вредни неимар ревновирајући Храм Успенија Пресвете Богородице у Скобаљу, а затим и подижући нов Храм Св. Томе у Малој Крсни.

Нека је противу проте Бошку вечан помен међу нама, а Господ нека му подари вечно блаженство.

*Протојереј-ставрофор
Саво Б. Јовић*

Једногодишњица опроштаја од све- штеника Радосава Марковића

Прошло је годину дана од када се упокојио protoјереј Радосав Марковић. Враћајући се, 31. децембра 2010. г., из Патријаршије у Београду, у саобраћајној несрећи испред Шапца изгубио је живот наш омиљени и цењени отац Раде Марковић, близки сарадник Владике Лаврентија, цењена личност Епархије шабачке и Српске Православне Цркве. О. Раде је био парох лознички, члан у управним органима Епархије шабачке, управник добара Епархије шабачке и оснивач Дирекције манастирских шума. Организовао је повратак веронауке у школе и водио семинаре за стручно усавршавање вероучитеља у сарадњи са Министарством просвете РС. Како је рекао Владика Лаврентије на опелу које је служио са бројним свештенистом шабачке епархије и гостима из иностранства, „отац Раде је био неколико копала испред осталих свештеника ове Епархије“.

Са препоруком Владике Лаврентија о. Раде је почетком 2005. г. кренуо стопама Св. Владике Николаја Велимировића у Швајцарску ради даљег образовања. Црквена општина Св. Тројице у Цириху је преко своје швајцарске Фондације (HOCS) обезбедила стипендију за његово даље образовање на Старокатоличком факултету у Берну из области пастирског и практичног богословља. Схвативши значај веронауке за српску децу и омладину који одрастају у иностранству, отац Раде је у сарадњи са нашем ЦО, Министарством просвете РС и одређеним органима Кантоне Цирих иницирао и израдио јединствени пројекат за веронауку српске деце у Швајцарској, под именом „Светосавска радионица“.

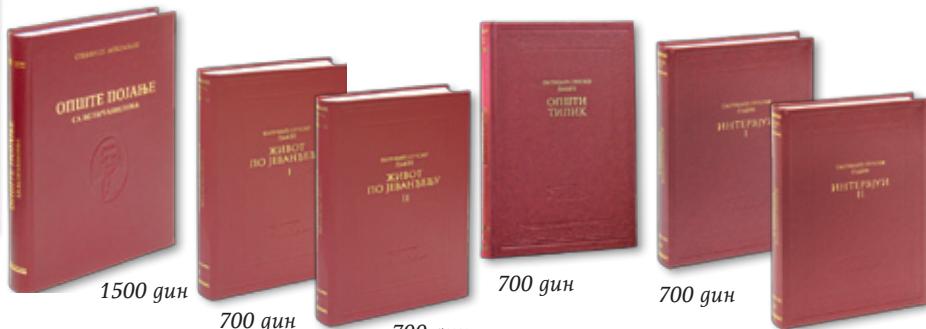
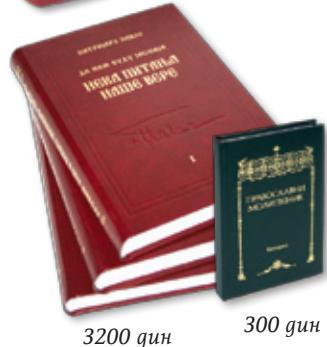
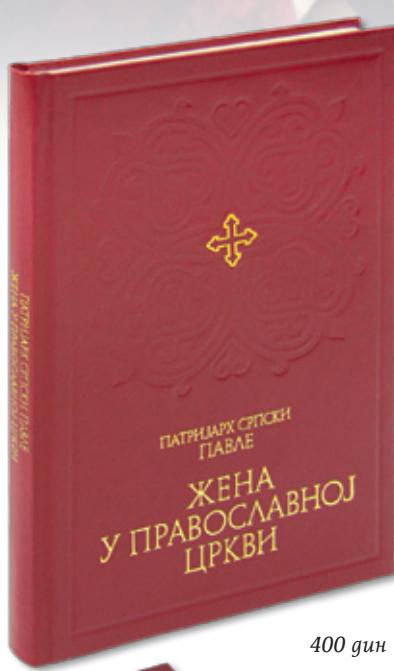
По повратку у Београд радио је као представник швајцарске фондације HOCS за Србију. У сарадњи са Дирекцијом за реституцију РС, о. Раде је у одлучујућој мери допринео враћању одузете црквене имовине Епархији шабачкој.

Иницирао је и заједнички семинар старокатоличких теолога и вероучитеља из Србије у Швајцарској, као и сусрет старокатоличке и српске омладине у Србији. Такође је био иницијатор постављања спомен плоче Епископу Николају у Старокатоличком саборном храму у Берну.

Вечан му помен!

*Протојереј-ревизор Драшко Ж. Тодоровић,
Цирих*

ПИСАНА РЕЧ ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

400 дин

1500 дин

700 дин

700 дин

700 дин

700 дин

3200 дин

300 дин

980 дин

400 дин

450 дин

450 дин

250 дин

250 дин

Сва издања Издавачког фонда СПЦ Архиепископије београдско-карловачке, можете купити у Издавачком фонду у Српској патријаршији (Штампарија). За веће количине одобравамо радат. Тел. 011/30 25 106; 30 25 210
Факс: 011/3281 884; Интернет адреса: www.izdavackifond.rs; е-пошта: izdavackifond@spc.rs

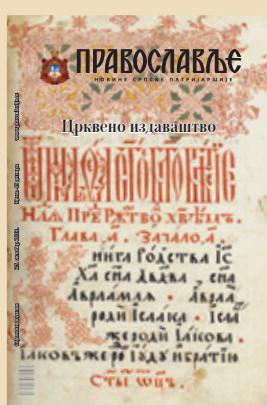
ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
телефон/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ЕГИПАТ

06 - 19. март
Како га нисте видели!

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

Београд, телефоном (+381 11 3025-113 и 3025-116) или преко имејла pretplata@spc.rs

У продаји је специјални „Сајамски додатак“ Православља

Каталог најновијих црквених издања у пуном колору, на 48 страна, по ценама од 45 динара (без поштарине), можете поручити у Редакцији часописа

Православље
(Краља Петра бр. 5,

Укоричене бројеве новина „Православље“ за 2011. годину, по ценама од 2.000 динара + ПТТ трошкови, можете наручити телефоном (+381 11 3025-113) или преко имејла pretplata@spc.rs. Такође, у продаји су и укоричени бројеви „Православља“ из 2009. и 2010. године, по истој ценама.

1. НАЈНОВИЈЕ! ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (као у Руса, Грка и Светогораца, а код Срба до пада Деспотовине) - са програмирањем и откуцавањем часова, а по избору, и са могућношћу даљинског управљања.
ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин звоњења: 1.1.) Звоњење не потреса звоник; 1.2.) Знатно више звона може да стане у исти простор 1.3.) Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4.) Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5.) Потрошња ел. енергије је нижа, а ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.6.) Погодно је за сваковрсно програмирање, а са више звона, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије - без додатних чекића и ел. магнета. Ел. звоњење радимо и на ЗАПАДНИ начин.

2. ЧАСОВНИЦИ- тачни у секунд и још сами прелазе на "зима-лето" време. **ЈЕМСТВО:** 3 ГОДИНЕ E-mail: szeljko7@verat.net "ЖЕЛ-МИР" 026/312 752; 064/920 5 851; 064/20 80 145 zelmir.atspace.com

Помозите Рашку Миленковићу да победи леукемију

Миленковић Рашко (32 године) из Ивањице, по занимању пољопривредник, оболео је од тешког облика леукемије (Филаделфија тип). Након неуспелог лечења у клиничком центру једина нада да остане у животу и помогне у одрастању своја три сина Филипа (6) Јанка (3) и Марка (3) је трансплантираја коштане сржи у Немачкој за коју је потребно око 170.000 евра које немамо. Адекватан донатор костане сржи је пронађен, остаје само да се уплати новац за трансплантирају која треба да се обави за мање од 2 недеље.

Надамо се да ћете нам помоћи донацијом или у организацији сакупљања новчаних средстава неопходних за даље лечење и трансплантирају.

Жиро рачун за уплату хуманитарне помоћи отворен је у Комерцијалној Банци број: 908-20501-70;

број динарског рачуна је: 205-9011004296499-98,
а број девизног рачуна је: 90-310-1569120.0

1801

cena SMS poruke • 50 dinara

НАРУЦБЕНИЦА

Име и презиме наручиоца:

Адреса:

шифра претплатника
(популарна услуга претплате)

Претплаћујем се на
следеће часописе

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35€	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45€	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25 €	Обичном поштом
		30 € за Европу или 40 € ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу:

„Православље“ - Српска Патријаршија - Краља Петра Првог 5 - 11000 Београд - Србија

овде исечи

МИР БОЖИЈИ ХРИСТОС СЕ РОДИ!

СОЈА

КУКУРУЗ

СУНЦОКРЕТ

ОРИГИНАЛ 100 %
ДОМАЋЕ 100 %
ЗДРАВО 100 %
РАЂА 100 %

tel. +381 11 37 56 704
fax. +381 11 37 56 707
fax. +381 11 37 54 894
www.zppr.co.yu

 INSTITUT ZA KUKURUZ
«ZEMUN POLJE»

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246

инжењеринг
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

P T P C @ tv
www.rtrs.tv www.atvbl.com

БЛАГОСЛОВЕНА ГОДИНА СПАСЕЊА 2012!

**БЛАГОСЛОВЕНА ГОДИНА
СПАСЕЊА 2012!**

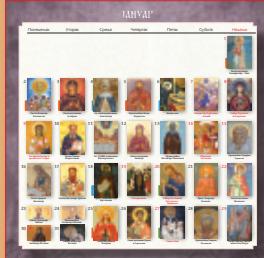
Календар за 2012. годину
Издавач: **БЕСЕДА**, издавачка
установа православне Епархије
бачке и Иконописна радионица
Света Царица Теодора заштитница
икона манастира Вакрсења
Христова (у изградњи) – Каћ

Приход од овог календара намењен
је изградњи манастира Вакрсења
Христова - Каћ

Гимназијска 2, 21000 Нови Сад
Тел: 021/451-855, 064/800-2920

Факс: 021/451-830

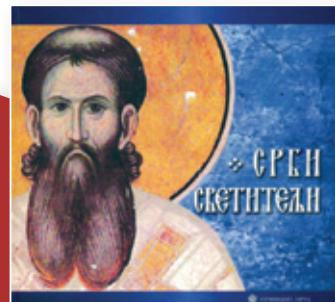
dvorns@eunet.rs, www.eparhija-backa.rs

**ЗИДНИ
ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК 2012.**
31x32 cm, 26 страница

ПРАВОСЛАВНИ ПЛАНЕР 2012.
8x14 cm, 120 страница

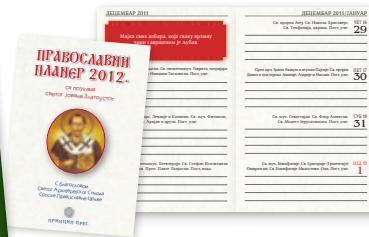

СРБИ СВЕТИТЕЉИ
Капитална књига о Србима светитељима,
од светог Јована Владимира у X,
до светог Јустина Ђелијског у XX веку.
О њиховим животима и духовном
подвигу, о њиховој важности за српску
духовност, историју и судбину.
20,6x20 cm, 236 страница

ПРИНЦИП ПРЕС
11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

НОВО!

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

Наша стона књига и у
2012, наш роковник,
поучник, подсетник.
Овога пута у осам
верзија, посвећених
 некој од највећих
српских крсних слава
(Свети Лука, Свети
Димитрије, Света Петка, Свети
Архангел Михаило, Свети
Никола, Свети Врачи, Свети
Јован Крститељ, Свети Ђорђе).
16,5x24 cm, 384 странице

